

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

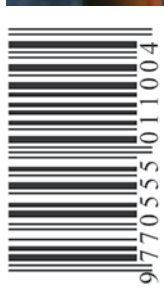
– 15 година од НАТО бомбардовања –
– 10 година од Мартовског погрома –

pravoslavje.srb : www.pravoslavje.rs

Број 1129 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. април 2014. године Издази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Званични приједи

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 12. марта 2014. у Патријаршији српској у Београду г. Гелу А. Валијева, власника и директора интернационалне компаније Росслав, у чијој су пратњи били г. Захарије Валијев, свештеник Александар Обрадовић, старешина Храма Светих Ђирила и Методија у Љубљани, као и свештеник Дејан Мандић, парох љубљански.

Као велики пријатељ српског народа, Г. Валијев је затражио благослов од Његове Светости Патријарха Иринеја да његова компанија узме учешће у опремању Патријарашке резиденције у Београду. Према речима Г. Валијева био би то гест захвалности за велику помоћ српског народа руској емиграцији за време грађанског рата у Русији 1918–1920. године.

Компанија Росслав, са седиштем у Москви (Русија) и Љубљани (Словенија), показала је протеклих година велико пријатељство према Српској Православној Цркви у Словенији. Нарочито су помагали ЦО Светих Ђирила и Методија у Љубљани.

Током другог дела посете, Патријарх Иринеј је заједно са г. Валијевим обишао Патријарашку резиденцију у Београду. Том приликом су се гости упознали са пројектом уређења које предстоји и у чијој реализацији ће компанија Росслав учествовати.

Гела А. Валијев је рођен 5. јуна 1963. године у Тбилисију у Грузији. Потом се са родитељима преселио у Осетију. Као младић је стигао у Љубљану на студије журналистике које је успешно завршио. Одмах по завршетку студија основао је компанију Росслав која послује већ дуги низ година. Господин Валијев редовно учествује у црквеном животу. Такође помаже и православну хришћанску заједницу у родној земљи, где је отпочео изградњу цркве.

Жеља да помогне Патријаршију српску родила се из његове искрене љубави према православљу, те је замолио да упозна Патријарха Иринеја и прими од њега благослов, на чему је веома благодаран.

Његова Светост Патријарх Иринеј примио је 14. марта 2014. проф. др Драгана Вуканића, државног секретара у Министарству здравља Републике Србије. Пријему су присуствовали и протојереј-ставрофор Драган Павловић и јереј Иван Штрбачки, пароси Цркве Рођења Светог Јована Крститеља на Централном гробљу у Београду.

Његова Светост Патријарх Иринеј примио је 18. марта 2014. у Патријаршији српској у Београду г. Томислава Јовановића, министра образовања, науке и технолошког развоја у оставци.

Истог дана, Патријарх Српски примио је г. Милану Бјелицу, начелника општине Соколац, са сарадницима. Пријему су присуствовали и потпредседница Народне скупштине РС гђа Снежана Божић, архијерејски заменик протојереј-ставрофор Борис Бандука и начелница Одељења за општу управу општине Соколац гђа Љиљана Дамјановић. Разговарало се о актуелностима у области духовног живота у Републици Српској и другим питањима везаним за живот становништва на подручју града Источно Сарајево и Републике Српске.

У Мислођину

Патријарх Српски је освештао 19. марта 2014. темеље цркве у манастиру Светог мученика Христифора у Мислођину код Београда.

Свечаности је присуствовао и др Милета Радојевић, директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама. Манастир Мислођин је, према предању, подигао краљ Драгутин, али се датовање на основу археолошких истраживања може ставити у 15. век у доба деспота Стефана Лазаревића.

Половином 16. века османлијски освајачи су запалили ову светињу, побивши монашко братство. Приликом копања темеља новог храма, пронађене су очуване кости страдалих монаха, које ће бити положене у кивоте у будућој крпти храма манастира Св. Христифора. Настојатељица манастира је мати Јустина.

На десетогодишњицу Мартовског погрома

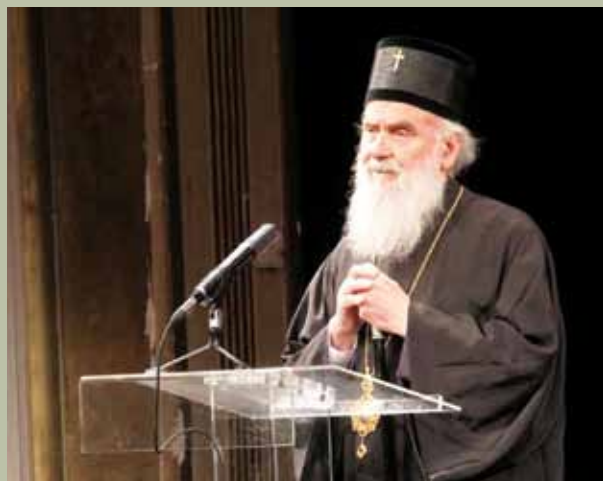
Патријарх српски Иринеј 17. марта 2014. г. присуствовао је Академији у Народном позоришту у Београду поводом десете годишњице страдања српског народа и Цркве у Мартовском погрому на Косову и Метохији. У пратњи Његове Светости био је Преосвећени Епископ липљански Г. Јован.

Говорећи на Академији, Патријарх Српски је упозорио да агонија започета 1389. нажалост још траје и да је можда још жешћа него када је почела.

Он је нагласио да се страдање народа и светиња на Косову и Метохији одиграва у времену када се поносимо добом у којем живимо, демократијом и слободом. „Мартовски погром се одиграо пре десет година пред очима целог света“, рекао је Патријарх. „Од 1999. до 2004. спаљено је, уништено и разорено 135 цркава и манастира, који су већином били културно-историјски споменици од светског значаја. Страдале су том приликом и неке највеће светиње као што је Богородица Љевишка, украс 14. века, Призренска богословија, која је на тим просторима и под Османлијама делала“, рекао је Патријарх Иринеј. „Света српска земља Косово и Метохија остала је без Срба. Све што се дешавало, дешавало се у присуству оних који су требали да обезбеде мир и некакво благостање свих народа који су живели на Косову и Метохији“, навео је Патријарх Српски, додајући да су уништена и српска гробља.

Истовремено је указао на то да су албанска гробља нетакнута у српским срединама на Косову и Метохији.

„Европа је мало учинила да залечи ране српског народа. Очекујемо одговор од оних који су позвани да размишљају и буду носиоци мира, реда и поретка, на питање шта је српски народ скривио да се тако нешто дозволи“.

Патријарх српски Иринеј је још једном указао на значај очувања српских корена на КиМ, рекавши да „не желимо да се корени српски угасе. Желимо да светиње буду заштићене и да се омогући онима који желе да их посете, да то могу учинити у миру.“ Његова Светост је апеловао да се преосталом малобројном српском живљу на КиМ подари слобода и мир као минимум услова за опстанак и живот на том подручју.

Извор: Канцеларија за Косово и Метохију Владе Републике Србије

Богослужење у Патријаршијској капели

Поводом грчког националног празника – Дана ослобођења од турског ропства и успомене на ослободилачке устанке из 1821, Његова Светост је служио 23. марта 2014. Свету Архијерејску Литургију са благодарењем у Патријаршијској капели Светог Симеона Мироточивог у Београду.

Богослужењу су присуствовали амбасадор Грчке г. Констандинос Икономидис, представници Удру-

жења српско-грчког пријатељства и чланови грчке заједнице у Србији.

10 година после Мартовског погрома на КиМ

Фото: Епархија рашко-призренска

Парастос за жртве Мартовског погрома

Обележавање десете годишњице Мартовског погрома започело је парастосом жртвама у Храму Св. Николе у Приштини, служеним 17. марта 2014. г. Парастос је служио Његово Превосиштенство Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Г. Теодосије уз саслужење свештенства Епархије рашко-призренске.

Владика Теодосије је у својој беседи након парастоса жртвама које су пострадале 17. и 18. марта 2004. г. подсетио и на пострадале православне храмове, српске домове и на протеривање више од 4000 Срба са Косова и Метохије.

„Оно због чега је наше срце данас тужно је што су наши суграђани и наши ближњи који су отишли са ових простора у избеглиштву и расејању. Мало њих се вратило, тако рећи да нема повратка. И то је браћо и сестре оно за чим ми данас жалимо. После 10 година од Мартовског погрома и овај град овде и многи градови на Косову и Метохији су готово без Срба који су живели пре 1999. и 2004. године.“

Сећајући се тих трагичних мартовских догађаја пре 10 година, Владика је рекао да су то били дани великих искушења за Србе на КиМ и да је Божије чудо да су спасени неки од највећих православних храмова.

„Иако су наши непријатељи мислили да ће затрти сваки траг нашег постојања на Косову и Метохији, ми се данас, после десет година, сабрани у овом храму сећамо немиких догађаја, када су екстремисти јуришали са намером да униште све оно што припада српском роду, палили куће, храмове... Али и поред тога Црква никада није престала да позива на заједнички живот свих који живе на овом простору“, нагласио је Владика Теодосије указавши да после Распећа увек долази Васкрсење и да као хришћани живимо у сталној нади коју крепи вера у Господа Христа.

„Косово и Метохија припадају свима. Видели смо да је немогуће да један народ потисне други народ, без обзира ко био у питању, и да није добро за један народ ако мисли да може сам живети, и да себично приграби све себи, да себи гради срећу на болу и тузи својих суграђана, својих комшија“, рекао је Владика након парастоса.

У Храму Светог Николе, који је и сам пострадао у Мартовском погрому, окупило се стотинак верника, међу којима су били и градоначелник Грачанице Бранимир Стојановић, представници Канцеларије за КиМ, представници Срба у косовским институцијама, као и неколико међународних дипломатских представника у Приштини. Директор Канцеларије за КиМ, министар Александар Вулин није могао да допутује јер су му приштинске власти поново забраниле долазак.

Након парастоса званичници Владе Србије и представници косовских институција дали су изјаве за медије. Помоћник директора Канцеларије за КиМ Мирко Крлић рекао је да погром Срба и даље траје: „Не прође недеља а да се не направи неки инцидент, нека неправда, неки притисак на штету Срба.“

Коментаришући забрану доласка министру без портфеља Александру Вулину и задржавање камиона са спомеником посвећеном несталима (који је требало да буде постављен у Грачаници) на Мердару, г. Крлић је рекао да је то покушај косовских власти да се угуши сећање на 17. март: „Покушај да се заборави, да се не види оно што су све светске камере забележиле пре десет година. Наравно, заборав неће, наше је да неки догађаји као што је 17. март остану и морални и духовни путокази нашем народу, како не бисмо имали нове негативне репризе и негативне билансе“.

О. С.

Извор: Епархија рашко-призренска
<http://www.eparhija-prizren.com>

ПРАВОСЛАВЉЕ 1129

2	Активности Патријарха
6	Састанак Предстојатеља Православних Цркава
7	Порука са Сабрања Предстојатеља Православних Цркава <i>Превео Ђејиској бачки Иринеј</i>
10	Нема заборав <i>Олга Симоновић</i>
13	Разговор са Љубивојем Тадићем „Јадовничка жмижда“ ускоро пред публиком <i>Славица Лазић</i>
16	Над зеленом Дрином (2. део) <i>Архимандрит Тихон (Ракићевић)</i>
20	Теологија и наука у дијалогу (1) Може ли теологија бити синтеза мисаоних трагања и изражавања? <i>Професор Александар Михаиловић</i>
22	Положај детета у Цркви (9) Играње богова <i>Ивица Живковић</i>

24	Поводом одлуке Вишег суда у Београду о рехабилитацији професора Радослава М. Грујића <i>др Александар Раковић</i>
26	Српска Црква за време Првог светског рата <i>Радослав М. Грујић</i>
28	Британци, Срби и Први светски рат: оновремени и данашњи погледи
30	Како нас је видео А. Рајс (6) Захвалност заштитнику српске нејачи и мале земље – трна у оку великим <i>Антоније Ђурић</i>
32	Прелазак у православље у Кнежевини и Краљевини Србији у XIX веку <i>Радован Пилиповић</i>
34	Шта предузети уколико дође до пожара? <i>Саша Бојанов</i>
36	„Ломљење хлеба“ у Делима апостолским (2, 42.46; 20, 7) <i>др Предраг Драгутиновић</i>

39	Свет књиге
40	Наука, уметност, култура...
42	Кроз хришћански свет
44	Из живота Цркве

На насловној страни:
Детаљ из Цркве Светог Марка у Београду
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архиепископског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Презвитер мр Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavačka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Гrafичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Свеправославно саветовање у Цариграду

Фото: Васељенска Патријаршија

Састанак Предстојатеља Православних Цркава

На позив Његове Свесветости Патријарха васељенског Г. Вартоломеја, поглавари свих канонских помесних Православних Цркава учествовали су од 6. до 9. марта 2014. године на свеправославном Сабрању у Цариграду, да би размотрили питања која се тичу свеукупне Православне Цркве, као и процедурална питања поводом сазивања Свеправославног Сабора.

Пре овога, од 4. до 5. марта 2014, у Васељенској Патријаршији је одржана припремна комисија, којом је председавао Његово Високопреосвештенство Митрополит пергамски Г. Јован (Зизјулас). Ова припремна комисија је израдила програм рада Сабрања и нацрт Поруке поглавара Цркава.

Дана 6. марта започело је саветовање поглавара канонских помесних Православних Цркава под председавањем Патријарха васељенског Г. Вартоломеја. Седнице су одржаване у Храму Светог Георгија – Саборном храму Васељенске Патријаршије у Цариграду.

И поред ванредног или чак тешког стања у многим крајевима света настањеним православним верницима, све Цркве представљали су сами њихови Поглавари. Изузетак је Антиохијска Патријаршија, чији предстојатељ је био оправдано одсутан због ситуације у Сирији, али га је заступала делегација највишег ранга.

Дискусије су обухватале углавном две теме – стање Православне Цркве у свету, односно спољашње и унутрашње прилике од којих зависи успех њене јеванђељске мисије, и припреме за сазивање Светог и Великог Сабора Православних Цркава.

На опште задовољство, усаглашавања су протекла онако како и доликује данима Велике Четр-

десетнице, данима поста и молитве, и сходно значају расправљаних тема, преданости и бриге за живу Цркву Живог Бога и за сведочење Христа, Господа Распетог и Васкрслог, а завршила су се потпуним сагласјем о свим виталним питањима, која су подробније изложена у поруци поглавара Православних Цркава са овог сабрања.

Свечани, празнични део сабрања отпочео је 8. марта, службом повечерја и акатиста Пресветој Богородици у Храму Светих Архангела на Босфору, у цариградској четврти Мега Ревма. Овом богослужењу је началствовао Патријарх александријски Г. Теодор, уз молитвено учешће осталих поглавара Православних Цркава и присутних архијереја.

Радни део је са успехом приведен крају преподневним заседањем 8. марта. Порука православних патријараха и осталих предстојатеља Православних Цркава црквеној и укупној јавности свечано је објављена на Светој Литургији у Недељу православља у Саборном храму Светог Георгија у Фанару.

Дана 9. марта Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј началствовао је на јутрењу пре заједничког служења Свете Литургије. Саборна Света Литургија је почела у 10 часова у Саборном храму Светог Великомученика Георгија у Фанару. Одмах после Светог Јеванђеља, главни секретар Светог Синода Цариградске Патријаршије, Архимандрит Вартоломеј Самарас, прочитао је Поруку поглавара помесних Православних Цркава, која је свечано потписана 8. марта увече по завршетку Сабрања.

М. П.

Извор: <http://www.spc.rs>

Сабрање Предстојатеља Православних Цркава (Фанар, 6–9. март 2014)

Фотографије: Васељенска Патријаршија, patriarchia.ru, спц.срб

Порука са Сабрања Предстојатеља Православних Цркава

У име Оца и Сина
и Светога Духа.

Ми, милошћу Божјом предстојатељи најсветијих аутокефалних Православних Цркава, православним верницима широм света, нашој хришћанској браћи и сестрама у свету и сваком човеку добре воље: благослов вам од Бога и поздрав љубави и мира!

„Благодаримо Богу свагда за све вас, помињући вас у молитвама својим, сећајући се непрестано вашег дела вере, и труда љубави, и постојане наде у Господа нашега Исуса Христа“ (I Сол. 1, 2–3).

1. Сабравши се, благодаћу Сведоброга Бога, на позив Архиепископа Константиновога Града

и Васељенског Патријарха Вартоломеја, у Фанару, од 6. до 9. марта 2014. године, у братској љубави смо размотрили питања која данас заокупљају нашу најсветију Цркву. Саборно служећи свету Литургију и саслужујући Господу у свечасном патријарашком храму Светога Георгија у ову славну и великоимениту Недељу Православља, упућујемо вам реч љубави, мира и утехе.

Наша Једна, Света, Саборна и Апостолска Православна Црква, пребивајући у свету, и сама доживљава изазове сваке епохе. Верна Свештеном Предању, Црква Христова води трајни дијалог са сваком епохом, састрадава људима и дели са њима њихове муке и невоље. „Исус Христос је исти јуче и данас и у векове“ (Јевр. 13, 8).

Искушења и изазови историје особито су снажни у наше дане, те ми, православни хришћани, не можемо стајати по страни или бити равнодушни према њима. Из тог разлога смо једнодушно сабрани (ср. Дела ап. 2, 1) како бисмо се мислима и осећањима удубили у искушења и проблеме са којима се данас суочава човечанство. „Споља борбе, изнутра страховања“ (II Кор. 7, 5) – ове Апостолове речи важе и данас.

2. Посматрајући људску патњу широм света, изражавамо своја састрадална осећања пред мучеништвом и своје дивљење пред сведочењем вере хришћана на Блиском истоку, у Африци и у другим деловима света. На уму нам је њихово двојако мучеништво – једно за ➔

Патријарх јерусалимски Г. Теофил међу члановима делегације Јерусалимске Патријаршије

Чланови делегације СПЦ, слева на десно: Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Патријарх српски Иринеј и Еп. бачки Иринеј

своју веру, а друго за очување свог историјског односа са људима других верских уверења. Подижемо оптужујући глас против немира и нестабилности који наводе хришћане на нежељену одлуку да напусте земљу у којој се родио Господ наш Исус Христос и одакле се Јеванђеље раширило по васцеломе свету.

Саосећамо са свим жртвама трагедије у Сирији. Осуђујемо сваки облик тероризма и верске мржње. Отмица митрополита Павла и Јована, других свештенослужитеља и монахиња из манастира Свете Текле у Маалули остаје отворена рана и ми тражимо њихово неодложно ослобађање.

Упућујемо апел свима умешанима у сукоб да сместа обуставе војне операције, ослободе заробљенике и успоставе мир у региону путем преговора. Хришћани Блиског истока јесу квасац мира. Мир за све људе значи такође мир за хришћане. Подржавамо Антиохијску Патријаршију у њеном духовном и хуманитарном служењу, као и у њеним напорима да дође до обнове разореног региона и повратка избеглица.

3. Усрдно се молимо за благополучан ток и исход преговора о миру и за молитвено помирење ради изласка из кризе која и даље траје у Украјини. Осуђујемо претње којима се најављује насилно заузимање светих ма-

настира и храмова и молимо се за обраћење наше браће која се данас налазе изван заједнице са светом Црквом.

4. Светска економска криза представља основну претњу правди и миру и на локалном и на глобалном нивоу. Њене последице су очигледне у свим слојевима друштва, где се запажа одсуство духовних вредности као што су достојанство личности, братска

солидарност и правдољубивост. Узроци ове кризе нису често економски него су и духовно-моралне природе. Насупрот саображавању планетарним идолима моћи, похлепе и хедонизма, ми истичемо своју мисију да радимо на преображају света примењујући начела правде, мира и љубави.

Услед егоизма и злоупотребе власти многи људи потцењују свештени карактер људске личности и равнодушно одбијају да разазнају лице Божје у оним најмањима међу нашом браћом и сестрама (ср. Мат. 25, 40 и 45), а многи остају равнодушни и пред феноменом си-

ромаштва, патње и насиља што муче човечанство.

5. Црква је позвана да артикулише своју пророчку реч. Изражавамо своју искрену забринутост због локалних и глобалних тенденција које обезвређују и разједају начела вере, достојанство људске личности, институцију брака и дар стварања.

Наглашавамо неоспориви свештени карактер човечјег живота, од зачећа до физичке смрти. Признајемо брак као заједницу мушкарца и жене која одсликава јединство Христа и Цркве Његове. Наше је послање да очувамо животну средину као они који одговорно управљају њоме, а не као њени власници. У овом периоду Свете и Велике Четрдесетнице желимо да подстакнемо

наше свештенство и верни народ да покажу дух покајања и да живе у чистоти срца, смирењу и праштању, сведочећи у друштву о свагда актуелном учењу Господа нашег Исуса Христа.

6. Ово Сабрање предстојатеља представља за нас благословену прилику да кроз општење и сарадњу поново потврдимо своје јединство. Потврђујемо своју приврженост начелу саборности или синодалности као начелу од врхунског значаја за јединство Цркве. Пажљиво послушкујемо глас светог Јована Златоуста, архиепископа константинопољског, који каже да „име Цркве

Његова Свесветост, Патријарх васељенски
Г. Г. Вартоломеј председава Сабрањем

Патријарх московски Г. Кирил са Митр. Иларионом (Алфејевим)
и члановима делегације Руске Православне Цркве

Фотографије: patriarchate.org,
patriarchia.ru, снц.срб

није име поделе него име јединства и сагласја“. Наша срца су окренута ка одавно очекиваном Светом и Великом Сабору Православне Цркве како бисмо посведочили њено јединство, као и њену одговорност за савремени свет и њену љубав према њему.

Учесници Сабрања су сагласни да треба интензивирати рад на припреми Сабора. Специјална Међуправославна комисија почеће да ради на томе од септембра 2014. године, а свој посао ће привести крају до свете Пасхе – Васкрса – 2015. године. Уследиће, у првој половини 2015. године, Предсаворска свеправославна конференција. Све одлуке, како на самом Сабору тако и у његовим припремним етапама, доносиће се консензусом. Свети и Велики Сабор Православне Цркве сазваће Васељенски Патријарх у Константинопољу (Цариграду) 2016. године, уколико не искрсне нешто непредвиђено. Сабором ће председавати Васељенски Патријарх. Његова браћа, предстојатељи осталих Православних аутокефалних Цркава, седеће са његове десне и леве стране.

7. Са јединством Цркве нераскидиво је повезана њена мисионарска делатност. Црква не живи за себе него је дужна да сведочи и да дарове Божје дели са онима који су близу и са онима који су далеко. Учеству-

јући у божанственој Евхаристији и молећи се за васељену, призвани смо да и после свете Литургије наставимо Литургију и да са читавим човечанством поделимо дарове истине и љубави, сагласно последњој заповести Господњој и обећању Његовом: „Идите и научите све народе... И ево, ја сам с вама у све дане до свршетка века“ (Мат. 28, 19–20).

8. Живимо у свету у којем мултикултуралност и плурализам представљају неизбежну стварност, подложну сталним променама. Свесни смо чињенице да ниједно питање нашега времена не може бити разматрано или решено ван глобалног контекста, као и чињенице да било каква поларизација између локалног и глобалног на крају доводи до искривљавања православног начина мишљења.

Стога смо одлучни – и тада, штавише, када смо суочени са несугласицама, издвајањима и поделама – да објављујемо поруку Православља. Признајемо

да је дијалог увек бољи од сукоба. Одустајање и изолација никада нису добар избор. Поново потврђујемо своју обавезу да водимо дијалог са *другим* – са другим људима и са другим културама, као и са другим хришћанима и са људима другачијих верских убеђења.

9. Упркос наведеним изазовима, проповедамо Јеванђеље – Благу Вест – Бога „Који тако заволе свет“ да се „настани међу нама“. На тај начин ми православни остајемо људи пуни наде. Упркос тешкоћама, ипак се усуђујемо да полажемо своју наду на Бога „Који јесте, Који беше и Који долази“, Који је *Сведржишел* (Откр. 1, 8). Стога и памтимо да последња реч – реч радости, љубави и живота – припада Њему, Којему приличи свака слава, част и поклоњење у векове векова. Амин.

У Фанару, 9. марта 2014.
+ Константинопољски Вартоломеј
+ Александријски Теодор II
+ Јерусалимски Теофил
+ Московски Кирил
+ Српски Иринеј
+ Румунски Данило
+ Бугарски Неофит
+ Грузијски Илија
+ Кипарски Хризостом
+ Атински Јероним
+ Варшавски Сава
+ Тиране Анастасије

Превео Ејиској бачки Иринеј

Петнаест година од НАТО агресије

Помен пострадалима
у Цркви Светог Марка у Београду (17.4.2014) (фото: спц.срб)

Зграда МУП-а у Београду у пламену
Фото: ТАЊУГ / Владимир Димитријевић

Нема заборав

Олиа Стојановић

Операција *Племеништи на-кован* (*Operation Noble Anvil*), у Србији названа *Милосрдни анђео*, завршна фаза рата на Косову и Метохији, трајала је од 24. марта до 10. јуна 1999. године. То је било друго важније војно уплитање НАТО након бомбардовања Републике Српске 1995. г. и највећи војни сукоб на простору Србије и Црне Горе од времена Другог светског рата.

Одлука о бомбардовању тадашње СРЈ донета је, први пут у историји, без одобрења Савета безбедности УН, а наредбу је тадашњем команданту савезничких снага, америчком генералу Веслију Кларку издао генерални секретар НАТО Ха-вијер Солана.

Разлог су биле оптужбе да српске снаге безбедности врше етничко чишћење косовских Албанаца, а непосредан повод за акцију била су дешавања у Рачку и одбијање југословенске делегације да потпише споразум из Рамбурјеа.

Готово да нема града у Србији који се током 11 недеља напада бар неколико пута није нашао на мети ваздушних удара.

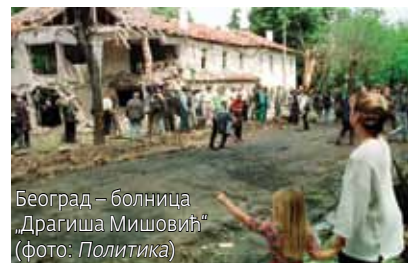
Званично, бомбардовање крстарећим ракетама и авијацијом је почело 24. марта у 19 часова и 55 минута, нападом

на подручје Косова и Метохије. Деветнаест земаља Алијансе, почеле су бомбардовање са бродова у Јадрану, из четири ваздухопловне базе у Италији, подржане стратешким бомбардерима који су полетели из база у западној Европи, а касније и из САД. Током наредних дана бомбардовани су и већи градови Србије и Црне Горе: Београд, Ниш, Нови Сад, Лесковац, Подгорица, Сомбор, Суботица... Прве ракете пале су на касарну у Прокупљу у 19.50 када је страдао први војник ВЈ Бобан Недељковић. Затим су бомбе око 20.15 погодиле подземни бункер у Куршумлији када је погинуло 12 резервиста и војника. Војни циљеви у Батајници погођени су у 20.38. У нападима који су без прекида трајали 78 дана погинуло најмање 2.500 људи (према појединим изворима укупан број погинулих био је готово 4.000), а рањено је и повређено више од 12.500 особа, од чега седамдесет деветоро деце. Недавно објављени званични подаци Министарства одбране Србије говоре о 1.008 убијених војника и полицајаца, а према неслужбеним подацима теже и лакше је рањено око 6.000 цивила, међу њима 2.700 деце.

Напади су прекинути 10. јуна, након потписивања војно-

Алексинач – стамбена зграда
(фото: Политика)

Београд – болница
„Драгиша Мишовић“
(фото: Политика)

техничког споразума о повлачењу југословенске војске и полиције са Косова и Метохије. Истог дана у Савету безбедности је усвојена Резолуција 1244 по којој СР Југославија (Србија) задржава суверенитет над Косовом и Метохијом, али оно постаје међународни протекторат под управом Унмика и Кфора. У покрајину је упућено 37.200 војника Кфора из 36 земаља, са задатком да чувају мир, безбедност и да обезбеде повратак избеглих док се не дефинише најшири степен аутономије. Са војском и полицијом у Србију је избегло више од 200.000 косметских Срба и других неалбанаца.

Помен у Цркви Светог Марка

Поводом Дана сећања на страдале у НАТО бомбардовању 1999. године, са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, помен пострадалима служен је у Цркви Светог Марка у Београду.

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа рашко-призренског Г. Теодосија, свештеници архијерејског намесништва приштинског служили су парастос жртвама НАТО агресије у манастиру Грачаница. Парастоси жртвама НАТО бомбардовања служени су у свим епархијама Српске Православне Цркве.

Када би се сагледавала хронологија свакодневних бомбардовања, бола, страха и страдања коју је претрпео српски народ тешко би се могао издвојити један у тих 78 дана мучне стрепње који би био посебан. Већ 27. марта НАТО је користио забрањене касетне бомбе. Око 5 сати ујутро, 1. априла, у Новом Саду је бомбардован Петроварадински мост који повезује Нови Сад и Петроварадин. Мост је тотално срушен, само је његов врх остао да вири из Дунава. У 9.00 истог дана је бомбардована Пећ. Другог априла у 1.30 са 3 пројектила гађано је село Ногавац, општина Ораховац. Погинуло је 11 лица а 5 је задобило тешке телесне повреде. Током напада на Куршумлију, погинуло је 13 цивила и оштећено око 500 цивилних и верских објеката, као што су манастири Пресвете Богородице и Светог Николе из 12. века.

Обраћање Еп. Иринеја
(фото: www.srna.rs)

На конференцији „Глобалним миром против глобалног интервенционизма и империјализма“, која је одржана 22. марта 2014. у Сава центру, Владика бачки др Иринеј је рекао да обележавање 15 година од НАТО бомбардовања Србије треба да подсети свет како је неколико стотина пута јачи завојевач извршио агресију на мали народ који није пристао на ултиматум. „Када неком силном дође на ум нека идеја, мали то не могу спречити, али бар можемо осудити и понављати да се не заборави како лажно моралисање не може прикрити њихове империјалистичке циљеве“, поручио је Владика Иринеј.

Извор: СРНА

Наредног дана у Београду је око 1 сат бомбардована зграда МУП-а, у Новом Саду је око 20.00 бомбардован Мост слободе који повезује Нови Сад и Сремску Каменицу. Страдало је више лица која су се у моменту ракетаирања нашла на мосту, а много цивилних објеката је оштећено. И тако сваког дана... Без разлике... У „милосрдном“ бомбардовању толико бесмислених страдања... Зграда Радио-телевизије Србије у Абердаревој улици у Београду бомбардована је 23. априла око 2.06. Погинуло је 16 особа, 3 је задобило тешке а 13 лаке телесне повреде. Трећег маја гађан је аутобус „Ђаковица превоза“ код Савиних Вода, на путу Пећ–Кула–Рожаје. Погинуло је 20 грађана, док су 43 лица повређена. Пилот Миленко Павловић оборен је 4. маја у авио-

Срушени мост у Новом Саду
(фото: Политика)

У „милосрдном“ бомбардовању је уништено и оштећено 25.000 стамбених објеката, онеспособљено 470 километара путева и 595 километара пруга.

Оштећено је и 14 аеродрома, 19 болница, 20 домова здравља, 18 дечјих вртића, 69 школа, 176 споменика културе и 44 моста, док је 38 мостова разорено.

Током агресије извршено је 2.300 ваздушних удара на 995 објеката широм земље, а 1.150 борбених авиона лансирало је близу 420.000 пројектила укупне масе 22.000 тона. НАТО је лансирао 1.300 крстарећих ракета, изручио 37.000 касетних бомби, од којих је погинуло око 200 особа, а рањено је више стотина њих, и употребио забрањену муницију са осиромашеним уранијумом, због које се страдање српског живља континуирано и болно наставља и дан-данас. Уништена је трећина електроенергетског капацитета земље, бомбардоване су две рафинерије у Панчеву и Новом Саду, а снаге НАТО су употребиле и такозване графитне бомбе за онеспособљавање електроенергетског система. Укупна материјална штета процењена је тада на 100 милијарди долара.

ну типа Миг 29 изнад Ваљева... Једино смислено питање које се односи на свих 78 дана немилосрдног брисања живота и свега што је један народ стварао је уклесано на гранитни споменик код зграде у Абардаревој – Зашто? ■

Десета по реду изложба фресака и икона „Да се не заборави“ („Исус Христос на Косову и Метохији“)

Не забрављајмо

У Светосавском дому на Врачару 17. марта 2014. године отворена је десета по реду изложба фресака и икона „Да се не заборави“

Поводом десете годишњице Мартовског погрома над косовско-метохијским Србима, дана 17. марта 2014. године, у Светосавском дому на Врачару свечано је отворена десета по реду изложба фресака и икона „Да се не заборави“.

Фреске и иконе, које су реинтерпретације живописа из манастира и цркава са Косова и Метохије, настале су у оквиру стручне праксе у класи мр Горана Јанићијевића и мр Тодора Митровића. Ове године тема изложбе била је „Исус Христос на Косову и Метохији“.

На почетку ове духовне смотре протојереј-ставрофор др Радомир Поповић, декан Академије СПЦ за уметности и конзервацију, подсетио је присутне на погром Срба на Косову и Метохији тог 17. марта 2004. године, али и на српско страдалиштво приликом НАТО бомбардовања 1999. г. Истакнута је чињеница да све оно што се Србима дешавало на прелазу из 20. у 21. век треба опростити, али никако и заборавити. Декан је – у контексту самог мотоа изложбе – нагласио да треба подсећати и на спаљивање моштију Светог Саве на Врачару, на крваво угушени Први српски устанак 1814. и страдалиштво ђакона Авакума и игумана Пајсија, али и на почетак Првог светског рата (1914).

Отварање изложбе улепшао је композицијама „Свјете тихиј“ (Александра Архангелског) и „О Тебје радујетсја“ (Братислава Прокића) – камерни хор Певачког друштва Преображење, на челу са диригентом Братиславом Прокићем. Бираним речима изложбу је отворио Архимандрит Данило (Љуботина).

Представљени живопис је настајао на основним и мастер студијама на катедрама за фрескопис и иконопис, захваљујући студентима који су још једном показали спремност да учешћем на групним изложбама у организацији матичне високошколске установе покажу да је духовна култура у Србији почетком 21. века у експанзији и да им се на овај начин пружа могућност да савремени српски живопис представе свету на креативан и самосталан начин. Зато су идеју проф. мр Горана Јанићијевића о живописању представа Господа Исуса Христа са зидова многих манастира са Косова и Метохије прихватили сви студенти – њих двадесет и седам – и успели да идеју преточе у ову мартовску традиционалну изложбу, која је до 24. марта 2014. године красила зидове Светосавског дома на Врачару.

С. Н.

Извор: akademijaspc.edu.rs

Разговор са Љубивојем Тадићем, редитељем и глумцем

„Јадовничка жмижда“ ускоро пред публиком

Разговарала Славица Лазић

Фото: Вечерње новости
– <http://www.novosti.rs/>

Представа „Јадовничка жмижда“ биће наша молитва за преко 90.000 пострадалих Срба, Јевреја и Рома који су од 11. априла до 26. августа 1941. године побијени после демонског мучења и бачени у јаме од Велебита до Пага

Трагична историја страдања српског народа Кордуна, Лике, Далмације и Крајине у масовном покољу од усташке руке у јамама од Велебита до Пага на самом почетку Другог светског рата послужила је редитељу, глумцу и продуценту Љубивоју Тадићу као тема за позоришну представу „Јадовничка жмижда“ чија се премијера очекује прве недеље по Васкрсу ове године у Сава центру. Представу је драматизовао према истоименом роману Душана Ђаковића који је изашао 2011. године о седмдесетогодишњици јадовничког страдања.

Убити без метка

Са редитељем представе „Јадовничка жмижда“ Љубивојем Тадићем разговарамо о драмском виђењу језивих усташких злочина против Срба, Јевреја и Рома који су Хрватску претворили у кланицу, и питамо може ли се незасита крвожедност усташа без пре-

седана у новијој историји и страховите патње недужних жртава које су убијане без метка, пренети на позорницу?

– Представа „Јадовничка жмижда“ биће наша молитва за преко 90.000 пострадалих Срба, Јевреја и Рома који су од 11. априла 1941. до 26. августа исте године побијени после демонског мучења и бачени у јаме од Велебита до Пага. Следио сам драмску радњу романа која прати крвави траг геноцидног антисрбизма који је у тих првих 123 дана у разобрученој крволочности почео са масовним истребљењем српског народа. Роман је толико потресан да сам га читао правећи дуге паузе. А тема је обрађена верно, у описима јадовничке несреће нема патетике, а неће је бити ни у представи коју режирам. Књига је исписана крвавим словима, тешка и печална, а странице откривају историјске тајне које су затрпане са жртвама у јамама. Представа прати догађања од 11. априла када је отворен логор Јадовно, у чијем склопу је било 16 јама од Лике до

острва Паг, где су људи довожени, мучени и живи бацани у јаме. Остала су сећања преживелих да је по двадесетак несрећника било везано жицом, а онда су само први убијани кундаком, пијуком, гвозденом полугом или маљем, те би они остале живе повлачили у јаме. Често су усташе у плиће јаме бацали окресано дрвеће са шиљцима на којима су жене и деца умиралли у највећим мукама. Одатле се данима чуо људски крик и вапаји за помоћ полузакланих који су дозивали чланове породице. Јаме Јадовна тзв. безданке биле су од 35 до 160 метара дубоке, неке и дубље. Усташке власти су трагове злочина сакривале тако што су јаме затрпавале камењем, а неке и бетонирали. Осим њихових породица мало људи данас зна за ову трагедију. Као што стоји у наслову романа и представе, „жмижда“ је светиљка, луцерна, пригушено светло које и данас светли са сенима праведника који су живи бацани у јаме. Жмижда и даље трепери и опомиње нас данас на ➔

жртве које смо заборавили а да их нисмо пребројали, достојно сахранили и опојали. Жмижда у име жртава говори о холокаусту у Хрватској у Другом светском рату који се поновио деведесетих година прошлог века. Жмижда је светло на дну јаме или на врху неба, нада да правда и добро постоје.

Главне личности су госпићки прота и дечак, који су живи бачени у јаму. Какав дијалог они воде?

– Иако је око њих стотине уморених – деце, жена и стараца, премда недоклане жртве јече и запомажу данима, мада и сами чекају сат у коме ће их стићи смрт они не одустају од Бога, молећи се за опроштај грехова жртава, али и крвника. Крвници најчешће изговарају, а писац Душан Ђаковић понавља злокобну реченицу трагичне судбине српског пострадања у веку иза нас: „Ко нема гроба – није умро... Ко није умро – није ни живио!“

Колико је уверљива окосница Ваше представе да главни ликови који дословно леже на метрима набацаних тела људи који умиру у најгорим мукама данима у јами Губилиште, могу да се предано моле и за жртве и за крвнике усташе? Да ли је то могуће?

– Прота, учитељ госпићки и дечак воде један од најпотреснијих дијалога у нашој литератури. Тај разговор има литерарну форму, али истовремено и документарну вредност. Они размишљају и преиспитују људску природу и однос човека према добру и злу у јами из које никада неће изаћи. Прота изговара суштину православног хришћанства: „Некада је неопходно тражити опроштај и за жртве и за крвнике!“ Како је могуће молити се за крвнике који су на незамисливо окрутан начин побили чланове њихових породица, комшије, добре људе који умиру

око њих у крвавом ропцу? Зато што је вера Христова несаломива, јер јој и сатана ништа не може! То је победа вере!

Масовни покољ и покрштавање

Логор Јадовно је затворен 21. августа захваљујући жалбама Италијана којима је припаало подручје Лике на коме се налази логор. Италијани су били запањени монструозним злочинима усташа у овом ликвидационом логору који нису забележени у нацистичким режимима Европе раних четрдесетих година. Постоји документ италијанског генерала који је био надлежан за Далмацију, а који је писао Мусолинију да Италија мора да се огради од тих злочина. Радикалним насиљем решено је „српско питање“. Могу ли се невине жртве молити за хрватске државне злочинце – политички, интелектуални и црквени естаблишмент који је надахњивао хрватско друштво на покољ без покајања? Молитве праведника нису помогле да се усташки поглед на свет промени, и данас је доминантан, све се поновило 90-их?

– Ја не мислим да је тражење опроштаја за крвнике последица српске наивности, већ урођене вере у Бога. Арчибалд Рајс се дивио нашој правичности, здравом разуму и вери нашег народа и поручивао нам да брижљиво чувамо народну религију. „Ако је напустите, бићете сасвим изгубљени“, сматрао је. Наш грех је што смо наше жртве заборавили. Нема никаквог оправдања да заборавимо преко 750.000 Срба – цивила који су били убијени у геноциду који су усташе починиле, а половина њих били су жене, деца и старци. Нисмо смели да омогућимо комунистима да нам не дозволе

да жртве пребројимо именом и презименом а да усташе прођу некажњено. И тврдим да је погрешно тражење опроштаја за Маркале и Сребреницу који су наши политичари јавно тражили. Верујем да су молитве двојице јунака моје представе залог српске хришћанске перспективе. Дечак у представи у једном тренутку постаје учитељ проти госпићком.

Данашње генерације готово и не знају за страхоте Јадовна. Да ли ће их ова опора и тешка тема привући у позориште?

– Представа је замишљена као спомен жртвама. Ретки преживели сведочили су о усташким злочинима које је југословенски комунистички режим у име „братства и јединства“ гурнуо под тепих. Хрватска никада није спровела денацификацију а режим у Загребу никада није одустајао од подгревања атмосфере усташке државе која је крвавим злочинима данас остварила усташки сан – Хрватску без Срба. Представу правимо и за оне који о овој теми знају много, али знамо да ће и млада публика похрлити на представу. Нема више забрана, то време комунистичког терора је прошло! Књига *Јадовничка жмижда* није добила ни једну награду, јер се сада режим служи другим методом – прећутати је много боље него забрањивати. Позориште мора да буде у контакту са стварношћу, на посредан и непосредан начин. После другог читања књиге, потпуно сам био сигуран да је текст погодан за позоришну поставку. Морамо као друштво да се трудимо да нашим потомцима објаснимо разлоге који су погодвали да усташе масовним убиствима Срба – спаљивањем људи, бацањем у јаме без дна, покатоличавањем и протеривањем створе интегрисану државу само за један народ и затру сваки облик српског вишевековног постојања на том тлу. Младе ће

Споменик жртвама
логора Јадовно код села
Трновац, рад вајара
Ратка Петрића из 1988.
године (срушен 1991,
обновљен 2011. године)

самостална продукција. То је идеолошко ћутање. Код нас су се власти мењале, али је идеологија остала иста.

И сами сте били управник Народног позоришта у Београду од 2000. до 2005. године. Зашто на репертоар нисте постављали комаде са том тематиком?

– Да се појавио текст Душана Ђаковића у то време, представа би се сигурно играла. Имам драгоцену подршку Српске Православне Цркве. У Шаранову јаму Јадовна која је дубока 43 метра бачено је више од 11.000 људи, међу којима и 80 свештеника и Владика Петар Зимонић.

Шта је Ваш највећи редитељски страх у раду на овом тексту?

– Како да прикажем суровост и бруталност, а да не пређем границу. Како да публици дочарам сотонску крвожедност усташа, а да избегнем превише стилизације или превише натурализма у коме крв тече потоцима. И како да решим проблем над којим је и сам Хандке остао запањен док је писао о рату на територији Југославије – зашто је огроман број цивила највише страдао од својих суседа?! Хандке је рекао да је рат донео једну врсту посебног суседа – до јуче мирног великог пријатеља српских породица који се преко ноћи претварао у крволока и крвника који је изван закона и изван Бога. Како да решим сцену у којој крвници разговарају, а један каже да треба пробудити заспалог зликовца, на шта му други каже: „Нека дрема, клао је три сата?!“

Како ћете решити музику?

– Увешћу неколико хорова који поју духовну музику. Већ радим са хором Станковић, затим хором који води Небојша Цвијановић и хором при Храму Св. Саве. Време је да духовна музика буде противтежа насиљу. ■■

интересовати шта се дешавало са њиховим породицама. Тешко је говорити о добру и злу, али осећам да постоји свест да је тренутак да на уметнички начин проговоримо о овој теми. Још решавам сцене масовног насиља пред јамом Јадовно – да буду упечатљиве, али не и одбијајуће за гледаоце.

Познато је да гостипћког проту играте Ви, коме сте наменили улоге осталих педесеторо мањих ликова?

– Публику везујем за главне јунаке који надомак јаме у коју ће их усташка кама послати у смрт певају „Тијо ноћи, моје злато спава“. Очекујем да на крају публика изађе са вером у Бога коју

имају и они који су највише пострадали. Једног од команданата логора Руду Рица игра Јово Максић, а још не могу да откријем ко ће играти Анту Павелића, Милу Будака, братра који позива у отворен покољ речима: „Ако треба и ја ћу да засучем руке и узмем каму у руке!“

Име Јадовно данас непознато

Зашто представу не игра ниједно српско позориште?

– Ниједно београдско позориште тренутно не би играло ову представу, као што не би требало очекивати ни подршку државе. Иза представе стоји

Управо се навршавају 72 године од суровог страдања српских цивила на реци Дрини

Кањон реке Дрине

Над зеленом Дрином (2. део)

— избор за достојнији начин умирања —

Архимандрит Тихон (Ракићевић)
Игуман манастира Свуденице

Безећи од Францетићевих усташа, српске избеглице су се надале да ће прећи реку Дрину на мосту у Вишеграду. Пошто им то није било дозвољено, намучени народ био је принуђен да се спушта петнаестак километара низ реку од Вишеграда ка Старом Броду, где су биле скеле којима би се пребацивао преко реке. Међутим, то је многе коштало живота. Након што би у вечерњим часовима скеле обустављале превоз људи преко Дрине, преостале избеглице би опкољавале усташе тако што би развукли ланчано полуокружење према реци. Тада би уследили незапамћени злочини — окупна иживљавања, убиства, клања, мучења, силовања и бацања у Дрину. Највећи злочини су почињени

у току неколико дана у селима Старом Броду и Милошевићима (на Дрини). Поменута драма обилује примерима свесног жртвовања, када су људи сами скакали у смрт, чак и у групама. Преживели су о томе сведочили.

Сведочења

„Одједном кад народ поче да врштити и кука... Људи падају, скачу у Дрину. Нема, прави хаос, стоји вика жена и дјеце“, сведочио је очевидац Милован Бакмаз, родом из Соколовића код Соколца.

Исти је, такође, описивао како је видео тела оних који су скочили у реку: „Само јој се коса горе раширила по Дрини, ма носи, болан, к'о када набациш ћебки, то само носи, ево Дрина придошла,

то само кува. Женске, оне, сукње се набућиле, само они коловрат иде. Ма скачу, болан, то отишло. И они су убацили колико хоћеш.“

* * *

„Пригоне нас, пригоне Дрини. Силују жене, кољу, одсјецају руке, ноге, ваде очи, бацају малу дјецу увис и дочекују на бајонете. Био је то један ужас и пакао. Народ помаже и јаука. Људи само скачу у Дрину, цуре посебно. Ми се око мајки груписасмо покушавајући се спасити. Одједном сам пао потрбушке међу гомилу поубијаних и унакажених. Главни покољ је био негдје између 16 и 17 часова поподне. А Дрина мутна, надошла, валовита, пуна лешева“, сећао се очевидац Ристо Боровчанин из села

Преживео покољ почетком маја 1942. г. – Ристо Боровчанин

Жуља који је од куће са својима кренуо у збег 3. маја.

Исти је говорио: „Кад смо у Милошевиће дошли народ се разле-тео да поћера стоку. Потерало све доле на Стари Брод да иде. Међутим, стигла нас је коњица. И сад, они нас савијали уз Дрину. Пригонили нас уз Дрину, пригонили. Одјахали од коња и почели нас клати, почело убијати, почело силовати, одсјеца руке, одсјеца ноге, вади очи. Баца малу ћецу у вис и на нож дочекује га. То је био ужас један велики. Силовања је било доста, да не би то баш много причао. Свашта је ту било. То је упало једно безвлашће, почео је народ запомагати, баш као стока да блечи и ништа више. Међутим, оно је клало. Ја сам пао овамо 'ће ови кољу дјецу, жене, и цуре, нема шта нису радили. Ја сам ондје пао, ментално пао потрбушке. И сад, оно, поклани и са једне и са друге стране око мене. Пролази коњица овако, нико мене не дира. А они поклати. Ја сам крвав сав био.“

Љубица Планинчић, преживели сведок родом из села Сељана, каже: „Многи су сами скакали у Дрину, нису чекали каму и нож, да им очи и цигерице ваде... Ех, кад се сјетим, најгоре су прошле младе цуре, жалости љута... Похватају се за руке и саме скачу у Дрину.

(...) Зајауче по ноћи, само зајауче и готово. (...) А цуре, јади, бјежале отуд пред њима. Бјежало шта је избјежало. Да јој извади очи, да јој ухвати... ма сама скаче (у Дрину – прим.). Боже

сачувај. Ја ти кажем, чула сам приче од прве ратове... прве... нисам се ни родила. Те опасности није није било, к'о на Броду. Она мора скакати. Мора, или (јој) очи извади. Ништа, она сама скочи у Дрину. Ја све гледала и шућала и шућала. Најгоре је то да су заглавиле... ове младе...“

Милош Башовић из Бранковића код Борика (Рогатица) сведочи: „Свега и свачега је било, многе дјевојке, гледајући звјерства, не чекајући да им се приближе усташе, масовно су скакале у Дрину. А Дрина пуна лешева, међу њима само видиш запове женске косе...“

Исти је сведочио потпуније: „Кад смо бјежали од усташа из села Бранковића, кренули смо у Вишеград да би прешли у Србију. Море, Талијани не дадоше. Ми смо поред Дрине кренули у правцу Старог Брода. Ја, три брата, сестра и мајка и још народа, небројено. Дошли смо докле смо могли. На саонама смо вукли мало наших ствари. Већ је доле узак пут, Пухалова њива се зове, ту смо стали сви. (...) Док дођоше, опколише нас. Кад су нас опколили, бије те чим 'оћеш. Ја им'о сестру – три године. Узе је усташа, баци је горе. А на пушки – то је ова танцара, што ми зовемо – има нож. Како дјете о'зго иде, он га 'вако (показује како ја је дочекао бајонетом – прим.). А Дрина одма ту. И онако га баци у воду.

Бије те чиме 'оћеш. Неко те оне-свијести. Један ме је зајмио усташа, мора да је био пијан, докле ме није могао стићи, али у страху су велике очи. Побјегао сам. Он ме бајонетом гађао. Оно преко мене. Доле, између Милошевића и Старог Брода. И, докле он трчао и стао и ја сам стајао и све сам гледао како ми убише мајку, како ми убише сестру и млађу браћу. Ја сам најстарији био.“

Милош је више пута говорио о својевољном бацању девојака у

Преживела покољ – Љубица Планинчић

Преживео покољ – Милош Башовић

Дрину: „Бије те, мучи те, шта не ради. Оне дјевојке, оне су... Дрина је ту надошла, голема је била, скочиле су...“

„Кад смо прешли с оне стране, онда сам видео како, редом, народ пишти. (...) Дјевојке се ухвате по четири-пет у коло, и у Дрину. Не знам, један човјек је имао шест шћери, али не знам му име, на жалост не знам му име. Он је са шест кћери загазио Дрину и отишао низ Дрину“ – говорио је Милорад Ђебић.

Обустава покоља

Генерал Милан Недић је некако умолио немачке официре да покрену своје војнике, те су они, прешавши Дрину, успели да спрече потпуни покољ српских цивила. Стеван Мандић је угледао десетак понтонских чамаца са Немцима који су преко мегафона говорили: „Цурик усташе!“ Францетићеве сатније су морале да устукну.

Неки који су преживели покољ су видели и самог Францетића, вођу црне легије.

Милош Башовић сведочи: „Људи се све измичу... не смију уз ријеку. Е једино баш ако зграби усташа па да га повуче у воду. У том Францетић наиђе: 'Шта то радите, шта то радите, шта то радите?!' Каже: 'Сами скачу!' А овај одговара: 'Знаш шта смо рекли на брду?', на Семјећу, на брду. А они су се већ договорили на брду, да кад нико не види – убијај, а кад је отворено немојте убијати.“

Ристо Боровчанин говори: „Све се свалило у Дрину, онако. Они су из митраљеза и аутомата побили по Дрини ту. А ово што је горамо они су клали, убијали су, силовали. О, Боже сачувај, шта се радило! То је једно безвлашће било, да вам ја ни не могу ни испричати како је то било. Е то је било неђе, неђе би могло бити око 4 до 5 сати, туда, када је покољ био, јер смо по ноћи, оно што нас је остало... Онда је после са оне стране војска долетела, некаква жута одела, оружје су носили у рукама, спуштеним, нису хтели да пуцају него овако носе, и траже Францетића. Међутим, однекле се појавио, одозго Францетић. Они оду да галаме, да галаме: 'Дај Францетића, дај Францетића!' Францетић приђе до Дрине. Имо је путаста коња у три ноге. (...) Он је црн човек био, онако крупан, велики је био. По њему одликовања колико хоћеш. (...) Ја се нисам смио маћи, ја сам потрбушке леж'о. Док се све завршило, читав покољ који је био, што се извршило, што је поклано, што је побијено. Кад је Францетић рекао, споразумео се са оним војницима, каже, вели: 'Не смије више нико никога убити. Што је побијено, побијено је, што је остало народа, све да се о'зго искупи и да се шћера на Стари Брод.'“

За своје многе злочине, Јуре Францетић се, делимично, правдао пред немачким генералима у Сарајеву. У забелешци са састанка немачких и усташких представника (од 19. и 20. 4. 1942) у Сарајеву пише да је кривицу пребацивао на Хаци-Ефендићеве муслимане, говорећи: „Немачке ин-

„Тад је сакупљену масу обузела паника. Пред њима је набујала Дрина без скеле а иза њих усташе које се примичу... Ту су се дешавали неописиви призори. Свет је запомагао, трчао безглаво по обали. Једна несрећна жена, избезумљена, бацила је прво своје четворо деце у Дрину, а затим и сама скочила.“

станце могу да започну истрагу о мом досадашњем држању. Насупрот томе, почињена недела су од Хаци-Ефендићеве милиције. Њихово разоружање је већ у више наврата тражено.“ На почетку ове забелешке стоји: „Оперативни штаб Борбене групе 'Бадер' потписао је начелник штаба пуковник Фаферот.“

Францетић је био незадовољан настојањем Хајнриха Химлера да се од муслимана створи 13. СС планинска дивизија (касније звана Ханцар дивизија). Он је желео да муслимани у што већем броју остану под усташком командом, а ради наставка спровођења хрватске политике уништења српског становништва. Немачки окупатори су касније формирали ову дивизију, а као њена база је послужила Хаци-Ефендићева легија.

Овај злочин је у каснијој Југославији Титова власт деценијама вешто прикривала у циљу братства и јединства. До недавно се до тог места могло стићи једино козијим стазама и чамцем преко Дрине јер некадашња власт није хтела ни пут да сагради.

Љубица Планинчић (из Сељана), која је покољ преживела, каже: „Ишла сам касније много пута до Дрине. Никад и нигдје никоме спомена...“ Брозова власт никога од преживелих није позвала да сведочи како би се многи добро познати злочинци, који су преживели рат, привели правди и осудили.

Проналажење преживелих

Изјаве преживелих је током више година снимао Момир Кр-

смановић. Момир је рођен у српском селу Бурсићи (општина Вишеград). Дана 3. октобра 1941. године (када је имао девет година) преживео је усташки покољ у Клисурси подно Сјемећа (између Сјемећа, Борика и Међеђе) над српским збеговима у Подрињу. Пред налетом усташа целокупно српско становништво из шест села рогатичке општине избегло је ту, према Дрини. Усташе су их изненадиле и опколиле рано у зору. Од покоља који су уследили највећи је био у једној планинској кући где су била деца са мајкама и старијим женама. Момиров отац Миливоје није био у кући, а Момир је непосредно пред налетом усташа побегао у брдо. Пред сам покољ, његова сирота мајка Јока је поњавом покрила деветомесечну ћеркицу Драгицу и четворогодишњег сина Милорада. Мајку Јоку су усташе распориле ножем после чега се оне свестила. Када је дошла себи, кољачи су већ били напустили тај подрум уверени да живе сведоке нису оставили. Братић Милорад и сестрица су се искобелахли испод поњаве, али њиховом брату, шестогодишњем Радомиру који је био избоден ножем, није било спаса. Осим њих, преживеле су и две жене. Савка Планинчић (која је ускочила у сандук са брашном) и Марија Фуртула (која је рањена била затрпана лешевима других жена). Оне су Момиру много година касније причале о последњим сатима његове мајке која је, када је дошла свести, а док јој је деветомесечна ћеркица плакала од глади, сопственим рукама вратила црева и зашивала стомак (јер се друга жена бо-

Први споменик на месту мучеништва постављен је после 66 година

јала да то уради). Ипак јој није било спаса.

Италијански војници забранили су прелаз мноштву избеглица али су пропуштали само одрасле мушкарце са запрежним колима и товаром. По прелазу моста товар су одузимаи а мушкарце упутили даље одакле су слати на рад у Немачку. Тада је отац Момира Крсмановића Миливоје затрпао врећама и постељином њега и четворогодишњег брата, те их, прислонивши џакове око њих, тако сакрио у кола. Мали Момир је пригрлио братову главу уз раме и шапутао му да ћути и да се не боји. Успели су да пређу мост а да Италијани не примете децу. По прелазу су их увели у простор ограђен жицом уз обалу Дрине. Ту су одузимаи запрежна кола (волове, коње и остало, а то би потом железницом слали својима на фронт), али су дечаци са оцем били безбедни. Момира су угурали у теретни воз и тако је доспео у логор на Старом сајмишту у Земуну. Умало да му оца пошаљу у Немачку, јер су тамо слали млађе мушкарце у радне логоре. Али када су га одвојили заплакао је Момиров братић Милорад, притрчао оцу и загрлио га око скута. Немачки официр је оца тада упитао где им је мајка и да ли има коме да их остави. Када је чуо да нема коме, вратио је оца међу дечаке и тако га спасио

од логора. Одатле је Момира и брата успео да преузме Недићев Црвени крст и они су доспели у дом за избеглице из Босне.

Момир је касније (шездесетих година) пронашао преко стотину људи који су преживели овај покољ и снимио њихова сведочења. Ишао је у Шековиће, Власеницу, Хан Пијесак, Олово, Кнежину, Пале, Прачу, Романију, Соколац, Цимрије, Соколовиће, и рогатичка села, од Борике до Старог Брода, вишеградска и горажданска села, Фочу, Чајнице и Рудо...

Саможртвовање жена и деце

У Комесаријату за избеглице и пресељенике у Београду је истог пролећа према изјавама очевидаца (АС, Г-2 Ф-8, бр. 23, 1) описано шта се на терену догађало. Једну конкретну ситуацију посведочио је више преживелих:

„Оробљене и измучене масе тих бегунаца стигле су до Старог Брода и ту под ведрим небом чекале прилику да пређу Дрину и беже даље, у Србију. Један део њих успео је у томе, али још није била пребачена ни половина народа – а рачуна се да је било у свему 2.000 до 2.500 душа – кад је даљни превоз морао бити обустављен из техничких разлога. Тад је сакупљену масу обузела паника. Пред њима је набујала Дрина без скеле а иза њих усташе које се прими-

чу... Ту су се дешавали неописиви призори. Свет је запомагао, трчао безглаво по обали. Једна несрећна жена, избезумљена, бачила је прво своје четворо деце у Дрину, а затим и сама скочила. Две девојке, знајући добро усташке поступке са женским светом, потражиле су такође смрт у Дрини, да би избегле срамоту“ (АС, Г-2 Ф-8, бр. 24, 5).

Над зеленом Дрином блеснуше голуби...

Прави број на овај начин пострадалих тог пролећа се никада неће утврдити. У народном памћењу се преноси да је у једној групи, хватајући се за руке, са стене скочило у Дрину 326 девојака, да не би биле силоване а потом зверски убијене.

У *Служби новомученицима српским*, пострадалим у Другом светском рату од усташа, Свети Владика Николај овако каже:

„Плану рујна светлост
од босанских страна
Засија се нови
ћердан од мерцана:
Изнад плахе Дрине
са високе стене,
Буљук девојака
с молитвом и вриском
Скочише у реку
да част очувају...“

Владика Николај овде не помиње страх од мучења – неминовних болова и мука, чак ни неизбежну смрт. Писац је сконцентрисан на чување достојанства онога ко страда, те каже „да част очувају“. Потом открива став Цркве према таквој жртви, а то је да се не сумња о – уласку у Царство Божије:

„...Устраши се река,
устаи таласе,
Дубине раскрили,
да гробница буде.
Над зеленом Дрином
блеснуше голуби:
Девојачке душе!
Небо их пољуби.“

– Теологија и наука у дијалогу (1) –

Може ли теологија бити синтеза мисаоних трагања и изражавања?

Прошјереј Александар Михаиловић

Може ли теологија сада, у 21. веку, и надаље да буде синтеза и заокружење свих говора о човеку и творевини, свега онога о чему говоре философија, науке, књижевност и уметности?

Речи свештеника Павла Флоренског (1882–1943) да је храм (=црква) синтеза свих уметности, могу бити веома инспиративне за даље теолошке закључке. И заиста је тако (да је храм=црква синтеза свих уметности). Архитектура, унутрашња декорација (интарзија, стасидије, хорос и полијелеј, мермерни стубови са предивним капителима попут Аја Софије, иконостаси), ликовна уметност (фреске), појање (музика), поезија (химнографија) и уопште сва естетска достигнућа која су градила и изградила лепоту данашње Литургије склапају се у један хармонички склад који оправдава речи о. Павла Флоренског о синтези свих уметности.

Надахнут овим, постављам питање – може ли теологија бити синтеза свих људских стремљења, мисаоних трагања и изражавања? Другим речима, може ли теологија сада, у 21. веку, и надаље да буде синтеза и заокружење свих говора о човеку и творевини, свега, дакле, онога о чему говоре философија, науке, књижевност и уметности? Став Св. Отаца Цркве је сагласан са тиме. Теологија може и треба да буде свеобухватна и да изражава саборни дух или саборну мисао о свету и човеку, јер има непроцењиво учење о Богу Тројици, о Христу, Цркви, Литургији.

Зашто бисмо ми православни трагали за свеобухватним умним човеком у, рецимо, ренесансној традицији, на пример за Леонар-

дом да Винчијем, када и ми сами можемо пронаћи у нашем Предању, синтетишућу, саборну или свеобухватну мисао, на пример код Св. Максима Исповедника.

Конкретно, да бисмо то остварили, потребно је да се ослободимо уског и гносимахијског духа, духа изолације, „праведничке ароганције“, ксенофобије и пасивне самозатворености. Данашњи токови у науци, философији, уметности, изнова желе да стварају новог човека, мимо и независно од Бога. Погледајмо само савремену биотехнологију или еволуциону биологију. Ко може из Цркве (мислим на СПЦ), да се носи са њиховом мишљу и утицајем? Неколицина. Зашто је то тако? Зато што у нашим средњим богословским школама више од сто година одсуствују предмети из природних наука. Читаве генерације епископа и свештеника стасавале су без имало знања, увида или информисаности из тих области. На коме је да одговори духу времена, да сведочи и гради дијалошки однос са ванцрквеним светом, чија је главна окупација обликовање нових вредности, новог човека и „раја“ на земљи. Уколико Црква нема „кадрове“, остаћемо не само културни гето, већ гето свакога вида, маргина и музеј вредности из средњег века. Некима интересантни, због старине и древности, некима на подсмех због занемарености пред захтевима нових токова. Ко онда треба да буде аван-

гарда у друштву? Ко да обликује јавно мњење и интелектуални менталитет? Да ли еволуциони биолози – атеисти, неоенциклопедисти, унутар света затворени философи...? Или људи из Цркве? Обликовање јавне речи, дијалог са философијом, науком и уметношћу је служба црквених људи, хришћана, не свих, али макар оних који имају призив и дар.

Како ће то бити када су наши млади богослови ускраћени и интелектуално скрајнути (упркос талентима) од упознавања са, пре свега, науком (док су философија и уметност већ оформљени као какви-такви предмети)? Стога је потребно да неко из Светог Архијерејског Синода (СПЦ), покрене иницијативу за увођењем предмета из природних наука (у богословске средње и високе школе) без бојазни да ће тако нешто оптеретити младе људе. Ниво наставе требало би да буде елементаран, са циљем да направи основу будућим епископима, свештеницима и теолозима за њихово касније дијалошко-богословско обраћање ванцрквеној „елити“, све ради још једног богословског и свеобухватног сведочења Христа.

Црква је увек била и сада је обликоваатељ елите, јер је свеобухватна и носилац најбољег. Људи у њој треба да су најбољи, али у духу јеванђелског „када сам слаб, онда сам јак“ и то благодаћу која „недостатке допуњује и слабости исцељује“ и светошћу не својом већ „Једино Светог, Го-

спода Нашега Исуса Христа на славу Бога Оца“.

Са таквим основама теолози 21. века у Србији и СПЦ могу водити нови стваралачки дијалог са:

1) Философијама – које такође теже новом човеку и новој свеобухватности;

2) Медицином – која је у теоријском и практичном вртлогу својих безизлазних апорија (проблем смрти и умирања, еутаназија, асистирани *in vitro* оплодња, ембриони и матичне ћелије, репродуктивно клонирање, новорођенчад са инвалидитетом и њихово одржавање у животу, одојчад и медицинска истраживања, трансплантације срца и органа, третман психијатријских болесника, сида, хомосексуализам, промена пола и сл.);

3) Екологијом (еко-етиком, еко-философијом, неантропоцентричном екологијом, еко-религијом...);

4) Информационим технологијама (интернет, одсуство приватности, контрола сваког вида, роботика и вештачка интелигенција...);

5) Еволуционом биологијом (случајни узроци живота и последице по човека и творевину, ништавило као почетак и крај човека...);

6) Физиком (мултисвемир, вечни свемир, колапс галаксија, случајност, философија природе и творевине и место човека у њој...).

Теолози и људи Цркве су позвани да поново стварају или сарађују са Христом Ствараоцем који „све ново твори“. То је призив за стварањем нових вредности које су у складу са начином живота Цркве и њеним учењем о Тројици, о Христу и Васкрсењу, о литургијском етосу, епископоцентричности Евхаристије и есхатолошкој онтологији.

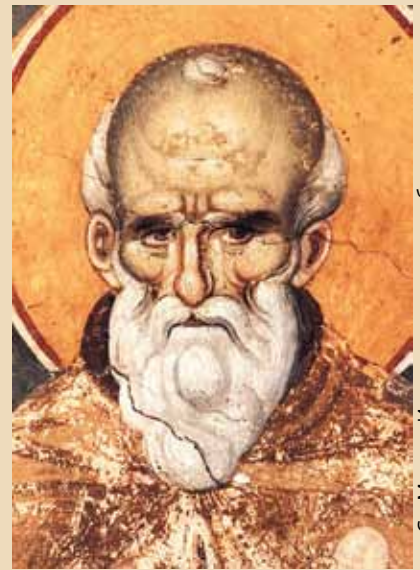
Ново-стари појам са којим ће нови богослови ступати на амвон, катедру (универзитет), пред медије и јавну културну сцену је – личност, како Богочовека (као

и Оца и Св. Духа), тако и човека и новог човека. Учење о личности треба да је комплементарно са свим поменутим токовима, јер је саборно, свеобухватно и централно. Оно је потка, почетак и завршетак свих теолошких писаних, усмених и јавних дијалога, јер истовремено упућује на Бога, на човека и читав свет.

Теологија поседује ту свеобухватност, али је будуће генерације теолога могу изгубити, услед лишености основних знања из природних наука у систему богословског образовања. Сада је, као и увек, час да се изнова, свеобухватно сведочи о „једино новом под Сунцем“ Који „све ново твори“, на ново-стари начин.

Црква је та која гради нове одnose и вредности, јер се још ништа није завршило, поготово не у Србији. Она је авангарда јер ствара нову „елиту“ или елитизам за све, будући да су сви чланови Цркве царски свештеници. Црква као Литургија увек обликује новог човека самим својим присуством и служењем, али након ње, нови теолози, укоренењени у старом Предању, имају призив да очувају лик Божиј у човеку и печат Божији у творевини. То могу службом речи, писане и усмене, на јавним разговорима, у медијима и, што је посебан благослов и што Црква већ чини – на часовима веронауке.

Упркос свим оптужбама за клерикализам (појам стран Православној Цркви) и за мешање у секуларизовану државу и друштво, теолози са свеобухватном визијом, пре свега литургијском и светоотачком, треба да говоре и „изађу на црту“, градећи нове синтетичуће мостове са философијом, науком и уметношћу. Ове области све више захвата талас нихилизма и равнодушности, који се намеће као једини исправни оквир и кључ за разумевање и објашњење тајне човека, што касније може да прерасте у нихилистичку антропологију чији су узор или животињски свет или нови робот-андرويد као у СФ филмовима.

Св. Максим Исповедник – прегалац богословске синтезе (средњовековна фреска)

Слободно треба рећи философији, науци и уметности то да теологија има шта да каже о „пројекту“ новог човека, али њиховим језиком и појмовима. У супротном, предстоји хришћанима да остану на маргини, напуштајући став да су „со свету“. Наравно да интелектуалност и умност нису најважнији изрази и симболи којима се треба служити током дијалога, будући да Црква поседује само присуство Васкрслог Христа чији је израз пре свега иконичан, али су рационалност и знање доминантна оруђа још од Декарта и доба рационализма и просвећености.

Нововековна дилема – вера или знање, у Цркви се превазилази појмом личности која је најважнији кључ дијалога. Стога наше нове генерације свештеника и богослова треба да науче језик 21. и следећих векова, на који би превели вечну јеванђелско-литургијску поруку ванцрквеној „елити“, са циљем да се изборе за очување иконе Христове у човеку, која је слобода, јединственост, љубав, човечност. Зато не сме да се заћути, већ да се говори о ономе што у икони „очи наше видеше и руке опипаше“, о предуксу новог човека – Христа који даје Литургија и о Којем на свеобухватан начин сведочи теологија.

То је пут ка новој корпоративној свеобухватности са којег могу да одвуку све јаче и јаче ни-

хилистичке тенденције у савременој философији, науци или уметности. Зато су увек оквир и мера новом дијалогу литургијски етос и старо-ново, вечно младо богословље Отаца Цркве.

Са ког места треба да се „благовести Царство Божије“? Са амвона најпре, те након тога, искорачивши из порте, службу учитељства и речи треба дијалошки спајати са савременим токовима у поменутим областима. Људи из Цркве, богослови, призвани су на стваралачко одношење према оним „снагама“ које већ обликују и формирају културу и јавну реч. Простор за сусрет су, поновимо, јавне трибине, универзитет, часописи, интернет (са опрезном мером), ТВ. То је данас савремена Агора са које се философи, научници и уметници још увек клањају „непознатом Богу“.

Човек је холистичко биће, личност у међузависном односу са творевином. Сам Христос је ушао у творевину и остао у њој, зато је Он одговор свим философијама.

Нови богослови треба да отворе апоријски самозатворену философију, философију природних наука и нихилистичку модерну уметност за простор бесконачног бића, за добро и вечно биће, за односне и литургијске „категорије“ и за прихватање нове творевине, обасјане таворском светлошћу Преображења.

Преображење као идеални есхатолошки Празник и Светковина новог Вина и нове Твари јесте златни оквир и темељ свеобухватног дијалога између богослова са једне и философа, научника, уметника са друге стране, преображење као светли есхатолошки Идеал и Узор.

— наставиће се —

Положај детета у Цркви (9)

Играње богова

Ивица Живковић

Прво шта треба да знају они који верују у Бога:
они нису богови својој деци.

Јеванђеље је прожето антиномијама између људских намера и стварног смисла односа који се одвијају иза њих. „Сваки који себе узвисује понизиће се, а који себе понизује узвисиће се“ (Лк. 18, 15). „Који чува живот свој изгубиће га, а који изгуби живот свој мене ради, наћи ће га“ (Мт. 10, 39). Имајући у виду ове супротности, за православног хришћанина нема опаснијег духовног огледа неголи да се стави у позицију познаваоца животног пута или некога ко има приволегован приступ истини. Мотиви заузимања таквог става крију се у духовној болести човека, у искушењу гордости, у којем је корен сваког греха. Тако се и у васпитавању деце може показати мудрост и сила великих, телесно умовање, земаљска слава и похвала тела пред Богом.

Притисак на дете

Бог је тај који васпитава. Положај одраслих пред децом није суверен; напротив, он је проблематичан. Родитељи се често, намерно или не, нађу у положају Бога, руковођени људским мерилима прилагођености и постигнућа. Ова мерила створена су на основу страхова и брига, односно људских страсти. Обузети таквим осећањима, одрасли врше прити-

сак на дете, захтевајући од њега безусловну искреност и послушност. Већ у томе крију се наговештаји насиља и неосноване „производње доброг детета“.

Прво шта треба да знају они који верују у Бога: они нису богови својој деци. Упркос исконструисаним и наметнутим замислима о добром детету, пред њима стоји стварно дете. Вршећи притисак на њега, упоређујући га и вукући у правцу својих идеала, они заправо запостављају и одбацују то своје стварно, живо дете. Под утицајем родитељског васпитавања дете формира незадовољавајућу слику о себи. У науци се тек недавно дошло до сазнања колико тешке последице то ствара на плану њиховог сазревања. Деца осећају родитељско незадовољство, разочарење и огорченост, који им се испољавају са великом дозом патетике.

Исто се догађа и када родитељи тврде да брину о детету, да му помажу и жртвују се за њега. Брига је у многим светским језицима вишезначна реч. Бринући о детету, они заправо брину *због* детета, због тога што је оно такво какво јесте, представљајући сами себе као његове жртве. У исто време они се понашају као непогрешиви познаваоци животних путева, чија је мисија да на груб и индискретан начин намећу своје исти-

не, проваљујући у свет младе и нежне душе – личности у развоју.

Неодговорност и непажња

Осећајући се неприхваћеном, многа деца бунтују против ауторитета и долазе у стварну опасност од утицаја мрачних страна младалачког провода. Друга деца се некритички прилагођавају и доводе под знак питања интегритет своје личности. У оба случаја младе и крхке особе у развоју ускраћене су за здрав однос са одраслим ближњим, жртвоване нестварном, неживом идеалу „доброг детета“ које је постало један од идола наше цивилизације.

Ради се, у правом смислу речи, о насиљу одраслих над децом. То је насиље за које је одговоран људски грех. Појам насиља не мора да означава само грубо физичко злостављање слабијих. Оно се може пројављивати и у много суптилнијим облицима неодговорности и непажње у свакодневном опхођењу с младима. Нажалост, ово насиље догађа се и код хришћана. У том случају оно је још теже, јер долази до злоупотребе Божјег имена. Скривена порука коју дете добија када је у религиозном контексту неприхваћено гласи: Исус не воли непослушну децу. Исус не воли тебе. Чак и када се не исказе речима, ова безумна сугестија лако налази пут до децијих душа.

Проблем ауторитета

Одрасли се у свом опхођењу са децом често руководе мотивима очувања свог педагошког ауторитета, уверени да то самој деци пружа заштиту, пример и добро сведочанство. Не треба бити против ауторитета или тврдњи да одрастао човек може да буде ауторитет млађима. Треба бити против тога да одрасли доживе себе саме као богове својој деци. Боговање на овом месту није претеран

Фото: Светосавско звонце

израз. Кад год родитељ пресуђује свом детету, негативно га квалификује, или тврди да оно није добро дете, он се подухвата надлежности које му не припадају. Оно што се тиме заиста постиже јесте нарушавање односа са дететом, односа који су за дете од животног значаја и за које су одрасли одговорни пред Богом. У односима између одраслих и деце треба да дође до пројаве Божјег дара Христове љубави. Уколико одрасли наступају с позиције виших бића, ту се пројављује нека другачија енергија која штетно делује на здравље и на развој детета.

Због чега данашњи родитељи хришћани допуштају себи такву неодговорност? Разлоге треба тражити пре свега у недостатку духовне подршке и примерених хришћанских упутстава која ће их поучавати, усмеравати а по потреби и упозоравати. Већина верних у наше време одмерава своју дужност васпитавања деце према нормама опште педагогије, према хуманистичкој просвети једне незнабожачке цивилизације. Савремена педагогија настала је у доба модерне и просветитељства, будући заснована на категоријама реда и разума, поретка и рационалности. Критика ауторитета у друштвеним наукама XX века показала је да те категорије нису у људској власти, да

се ауторитет неизбежно изокреће у насиље човека према човеку, тиме што се грехом оптерећени човек поставља на место Бога. Тај проблем је генијално представљен у романима Достојевског, а у теологији га је више од других обрадио и дефинисао отац Јустин Поповић.

Питање дужности васпитања

Како у том случају разумети значајан број канона, библијских и светоотачких одредби о дужности родитеља да васпитавају своју децу? То је ствар тумачења и једно од главних питања хришћанске етике, питање које ће наша генерација, под притиском времена у којем живимо, пре или касније морати да отвори. Јустин Поповић је у раним радовима писао о томе колико су важне животне вредности и критеријуми којих се човек држи. Он је тврдио да људи не могу бити хришћани уколико вредности које они сведоче нису хришћанске. Примењено на нашу тему, то је питање колико се озбиљно узимају плодови човековог односа са ближњима, и са децом, јер од тога зависи квалитет њихове вере.

У следећем броју:
Вера и васпитање

Радослав М. Грујић (1878–1955);
фото: www.sanu.ac.rs

Поводом одлуке Вишег суда у Београду о рехабилитацији професора Радослава М. Грујића

др Александар Раковић

Академик Српске краљевске академије (Српске академије наука), професор Универзитета у Београду и протојереј Српске Православне Цркве др Радослав М. Грујић рехабилитован је 14. марта 2014. одлуком Вишег суда у Београду. Захтев за рехабилитацију поднео је Православни богословски факултет Универзитета у Београду.

Наша јавност углавном није ни била упућена у то да је професор Грујић, познати научник и изричито српски родољуб, од стране комунистичких власти био „лишен српске националне части“ и да ово није једина злокобна оптужба и осуда која је наметнута про-

фесору Грујићу након Другог светског рата.

Погледајмо о чему је реч кроз одлуку Вишег суда у Београду о рехабилитацији професора Радослава Грујића.

Виши суд у Београду поништио је одлуку суда Универзитета у Београду од 3. априла 1945. којом је професор Грујић избачен са Православног богословског факултета у Београду. Даље, Виши суд у Београду одредио је да је ништава и одлука Одбора Четвртог насеља Народноослободилачког рејона од 1. септембра 1945. којом је професор Грујић лишен српске националне части и стављен на листу ратних злочинаца. Још је поништена и одлука Државне

комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача Федеративне Народне Републике Југославије према којој је професор Грујић квалификован „као злочинац који је радио на фашизирању српског народа, а за рачун окупатора преко наметнутог српског цивилног плана као и да је сарађивао са окупатором у области културе“.

Виши суд у Београду је 14. марта 2014. донео одлуку да су горенаведене одлуке комунистичких власти „ништаве од тренутка доношења у целини и да су ништаве све њихове правне последице“. У одлуци Вишег суда у Београду је подвучено да се рехабилитовано лице

професор Радослав М. Грујић „има сматрати неосуђиваним“.

У саопштењу за јавност Вишег суда у Београду још је стајало да је професор Грујић „био жртва из политичких, верских, националних и идеолошких разлога, као и да одлуке суда части на основу којих је академик лишен појединих права, као што су право на рад, право на националну припадност, а због његовог другачијег мишљења и жеље да се заштите културна и уметничка добра српског народа и Српске православне цркве, не представљају одлуке суда“. Даље, Виши суд у Београду „је такође утврдио и да је чињеница да је овим одлукама претходио поступак али да у њему није примењено начело контрадикторности и непосредности, да нису поштована сва грађанска права, права на одбрану, право на коришћење правног лека, а што је све учињено из идеолошких и политичких разлога“.

Пресуду је донео судија Вишег суда у Београду Предраг Васић, а током процеса променила су се тројица судија.

Поводом одлуке Вишег суда у Београду којом је професор Радослав Грујић рехабилитован, важно је да се присетимо његовог богатог животног пута и вредног научног дела.

Радослав М. Грујић је рођен 29. јуна 1878. у Земуну, у то време у Аустроугарској. Основну школу и реалну гимназију завршио је у Земуну, а затим је завршио Карловачку богословију (1899). Студије права завршио је 1908. у Бечу, а студије филозофије 1911. у Загребу. Докторирао је 1919. такође на Свеучилишту у Загребу.

Запослио се као професор у Великој гимназији у Бјеловару (1904). Сакупљао је архивску, библиотечку и музејску грађу која се тичала историје српског народа на простору Хрватске. У то време Грујић се

Виши суд у Београду одредио је да је ништава и одлука Одбора Четвртог насеља Народноослободилачког рејона од 1. септембра 1945. којом је професор Грујић лишен српске националне части и стављен на листу ратних злочинаца

професионално бавио и проучавањем историје Српске Православне Цркве на простору Хрватске.

Аустроугарске власти су га, будући да је био држављанин те земље, 1914. заточиле као велеиздајника Црно-жуте монархије када је ова ступила у рат против српских земаља: Краљевине Србије и Краљевине Црне Горе. Из затвора је пуштен наредне године.

У Београд је прешао 1919. где је прво радио као професор у Другој београдској гимназији а затим и као професор у Богословији Светог Саве.

За универзитетског професора националне историје изабран је 1920. на Филозофском факултету у Скопљу. Био је оснивачи и председник Скопског научног друштва (1921–1937), покретач Гласника Скопског научног друштва (1925). Био је директор Музеја Јужне Србије (1921–1937) и покретач Зборника за историју Јужне Србије и суседних области.

Професор Грујић је 1927. у Призрену пронашао земне остатке српског цара Душана и пренео их у Београд. Данас почивају у Цркви Светог Марка у Београду. Пописивао је и српско културно-историјско благо у Мађарској и Румунији.

За редовног професора Православног богословског факултета Универзитета Београду изабран је 1937. за предмет Историја Српске цркве. За дописног члана Српске краљевске академије (Српска академија наука) изабран је 1939. Био је и редовни члан Матице српске. Од 1942. до 1948. био је

управник Музеја Српске Православне Цркве у Београду.

Током Другог светског рата спасавао је српски народ и српско културно-историјско благо с територије нацистичке Независне Државе Хрватске у време када су усташе чиниле најсвирипији геноцид над српским народом у том делу окупираних Краљевине Југославије. Спасио је мошти српских светитеља од похаре усташких зликоваца: професор Грујић је успео да из фрушкогорских манастира у Београд пренесе мошти Светог цара Уроша, Светог кнеза Лазара и Светог кнеза Стефана Штиљановића.

После Другог светског рата професор Грујић је тражио да се опљачкано српско црквено благо, које су усташе у четрдесет вагона пренеле у Загреб, пренесе у Београд. Међутим, нове комунистичке власти су одобриле (1945/1946) да се само једанаест вагона у којима се налазило српско црквено благо пореклом с територије новопостављене Народне Републике Србије врати у Београд.

Прогон ком су га изложили представници комунистичких власти утицао је на погоршање здравља професора Радослава М. Грујића који се упокојио 25. маја 1955. на Хвару. Сахрањен је у Београду.

Професор Грујић је објавио око 270 научних радова и неколико монографија. Његово научно, стручно и родољубиво прегалаштво било је несвакидашње. Радио-телевизија Србије посветила му је емисију у серији „Заборављени умови Србије“.

Сто година од великог српског страдања

Српска Црква за време Првог светског рата

Радослав М. Грујић

У тој општој невољи већина народа нашег осећала се ближе Богу, па је и опет, као некад у стара времена, окупљао се у цркве и манастире своје

У поредо с народом својим и Црква је наша, а нарочито Црква у Србији, имала да издржи, за време рата и под окупацијом, врло многе патње и невоље.

Аустријанци су одмах у почетку рата позатварали или интернирали многе српске свештенике; а у пограничним областима Босне и Срема многи су свештеници мучени, испребијани, невини суђени, стрељани и вешани а понеки и без суда убијани.

Бугари су још већа зла починили. Они су у Феризовићу спалили скопског митрополита Вићентија и његовог ђакона, а побили преко 200 свештеника и калуђера, да би лакше побугарили народ...

Митрополит београдски Димитрије избегао је са Краљем Петром, војском и народним представницима на Крф; а епископе који су остали били у својим епархијама одвеле су одмах окупаторске власти у Бугарску и Мађарску. У том ропству, епископи и други представници Српске Цркве, трпели су често више него остали интернирци. А свештеници наши, који су поштеђени од интернације,

изложени су били тако исто врло тешким моралним и материјалним страдањима. Но у тој општој невољи већина народа нашег осећала се ближе Богу, па је и опет, као некад у стара времена, окупљао се у цркве и манастире своје, где су понеки заостали родољубиви свештени-

Однесене су и многе ску-

поцене одежде, те су од њих по непријатељским земљама кројени разни собни украси, прслуци и други делови мушког и женског одела. А од уметничких орнамената, од драгоценог метала и камења, са старих крстова, и других црквених предмета, прављена су дугмета за манжете, прстење, женске огрлице и обоце...

ци живом речју у алегоријама, а још више поверљивим шапатом, снажили му веру у боље дане и потпуно ослобођење...

У аустријском делу окупиране Србије, као и у свима другим крајевима под аустро-угарском влашћу прогањана је и ћирилица, те је изашла била наредба, да се и црквени представници имају служити само латинцом.

Уз то је непријатељ попалио и порушио неке пограничне

цркве и манастире, који му на путу беху; а многе је опљачкао и поробио, претворио у штале, коначишта и магацине. Његови официри и војници, као некад Турци, односили су из цркава све драгоцености, а нарочито путире – да из њих „напијају гостима“ када се као победници врате кућама својим... Однесене су и многе скупочене одежде,

те су од њих по непријатељским земљама кројени разни собни украси, прслуци и други делови мушког и женског одела. А од уметничких орнамената, од драгоценог метала и камења, са старих крстова, и других црквених предмета, прављена су дугмета за манжете, прстење, женске огрлице и обоце...

Избегли део народа нашег имао је своју цркву скоро по свима крајевима света, куда га је стицај околности бадио.¹

Тако је на Крфу закупљена била једна грчка црква и у њој су редовно, обично војни свештеници, обављали богослужења. Ту је било и седиште српског митрополита за цело време изгнанства. У Риму је био посебан свештеник за тамошњу срп-

Српска војска у Првом светском рату – сечење колача на положају; у средини, испред стола, стоји најмањи војник Првог светског рата – Момчило Гаврић

За ослобођење – са вером у Бога (фото: www.rtv.rs)

ску колонију, а богослужење је вршено у руском храму. И по Швајцарској и Француској, где је сразмерно највише било наших избеглица, био је по један представник наше Цркве у разним већим местима, као што су Женева, Цирих, Марсељ, Тул, Лион, – а главни представник беше један прота у Паризу. Свуда су ту обављана и богослужења у закупљеним просторијама, те су их поред Срба посећивали и многи странци... И у Алжиру и Тунису у Африци обављано је наше православно богослуже-

ње за оболеле српске војнике и избеглице. За избеглице наше у Русији, који су се преко Сибирије, Јапана, Индије и Суеца враћали у Отаџбину своју, уређена је била нарочита црквица прво у посебном вагону, а доцније на морском броду.

Но најјачи рад наше Цркве беше у Енглеској, иако је тамо врло мало избеглица било. Енглеска Англиканска Црква уопште показала је према страдалничкој Српској Цркви много пажње и предусретљивости. Она је у Лондону и Оксфорду ставила на

расположење Србима своје храмове за богослужења и допустила представницима Српске Цркве, да и у другим њеним храмовима проповедају о Српству и Православљу. Архиепископ кентрберијски долазио је сам у српски храм, да присуствује видовданској свечаној прослави... И многи други представници Англиканске Цркве бринули су се за Српску Цркву, а нарочито за подизање нашег свештеничког подмлатка. Они су отворили Српску Православну Богословију у Кадсдону (Cuddesdon), где су радили српски и енглески наставници. А у Оксфорду на Теолошком Факултету и данас се издржава, из нарочитог енглеског „Српског Фонда“, 12 наших студената. Ту је основана и Библиотека, у коју су прикупљане књиге за Богословски Факултет у Београду...

У Лондону су штампане и књиге на српском језику за избеглице и војнике, а нарочито *Молићвеници*, Филаретов *Православни Катихизис* и др.

Штампане су и многе књиге на енглеском језику са задатком, да упознаду Енглезе са Србима и њиховом Црквом; а главни је радник на том пољу био јеромонах, садањи жички епископ Dr. Николај Велимировић. Важно је и врло лепо илустровано дело *Serbian Orthodox Church* – Српска Православна Црква, у издању америчког професора Dr. М. Пупина, са сврхом, да прикаже Енглезима културне и уметничке способности српске на дивним споменицима прошлости.

Напомена: 1. Податке о Српској Цркви у изгнанству добио сам од г. професора Dr. В. Јанића, те му, и овом приликом лепа хвала.

Извор: др Радослав М. Грујић, *Православна Српска Црква*, Каленић, Крагујевац 1995 (репринт издања из 1921. године), стр. 173–175. ■■

– Сто година од почетка Првог светског рата (5. део) –

(поводом стогодишњице од почетка Првог светског рата, односно агресије Аустроугарске, Немачке а потом и Бугарске на Србију и Црну Гору)

Британци, Срби и Први светски рат: оновремени и данашњи погледи

др Александар Раковић

Западноевропска историографија остаје подељена на питању одређивања „кривице“ за почетак великог светског сукоба

Након 100 година од почетка Првог светског рата, западноевропска историографија остаје подељена на питању одређивања „кривице“ за почетак великог светског сукоба. Стога је британски Би-Би-Си, како би својим гледаоцима и читаоцима најјасније приказао сучељена мишљења, у фебруару 2014. упоредио десет британских и немачких интерпретација које су тражиле „кривца“ за почетак Првог светског рата.

Само је британски историчар Ричард Еванс оптужио Краљевину Србију као „кривца“ за почетак Првог светског рата. Немачки историчар Герхард Хиршфелд и британски историчар Шон Мекмикин као „кривце“ за почетак рата видели су подједнако Аустроугарску, Немачку, Русију, Француску, Велику Британију и Србију. Хиршфелд и Мекмикин су Србију ставили на последње место међу „кривцима“ за почетак Првог светског рата.

Осталих седам британских и немачких историчара (Макс Хестингс, Хедер Џонс, Џон Рол, Аника Момбауер, Гери Шефилд, Катриона Пенел и Дејвид Стивенсон) оценили су да су кривци

за почетак Првог светског рата две немачке државе: Немачка и Аустроугарска (само Џонс је њима раме уз раме навела и Русију). С тим што је Немачка у два случаја издвојена као искључиви кривац, а у свим осталим Аустроугарска је, у подељеној кривици с Немачком, стављена на место главног окривљеног.

Преиспитивања у историографији су сасвим дозвољена. Тражење нових криваца, а амнестирање старих такође би било дозвољено ако би се утврдиле нове важне чињенице које би могле да промене закључке. Када је реч о Првом светском рату ништа ново није могло да доведе до нових објективних закључака, посебно када је реч о тобожњој кривици Србије и српског народа за почетак Првог светског рата.

Такве врсте паралела, о наведеној српској „кривици“ за почетак Првог светског рата почеле су да бујају у време последње антисрпске хистерије на Западу током деведесетих година 20. века.

Подсетимо да је антисрпска хистерија на Западу имала бар пет фаза.

Прву фазу обележава антисрпска хистерија у хрватским кра-

јевима Аустроугарске и аустроугарској окупационој администрацији у Босни и Херцеговини крајем 19. и почетком 20. века.

Друга фаза обухвата антисрпску хистерију у Аустроугарској током Првог светског рата (1914–1918).

Трећа фаза је време антисрпске хистерије коју су великим делом испољили Хрвати и пробугарски ВМРО у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, односно Краљевини Југославији (1918–1941).

Четврта фаза је антисрпска хистерија у нацистичкој Немачкој и такође нацистичкој Независној Држави Хрватској у време Другог светског рата на простору Југославије (1941–1945).

Пета фаза антисрпске хистерије је била најмасовнија и подлегао јој је читав Запад. Реч је о деведесетим годинама 20. века, односно о Грађанском рату у Југославији (1991–1995) и Рату на Косову и Метохији који је пратила агресија НАТО снага на нашу земљу (1998–1999). У антисрпску пропаганду били су укључени Сједињене Америчке Државе, Велика Британија, Немачка, Аустрија, Француска,

Холандија, и тако даље). Овој хистерији су подлегле и многе муслиманске земље у свету.

Срби су током деведесетих означени као „кривци“ за ратове на југословенском простору, али нам је наметнута „кривица“ за све што је могло, па тако и за Први светски рат, „диктатуру“ у Краљевини Југославији, чак су уследила и нека сасвим сулуда тумачења о србоцентричности социјалистичке Југославије.

Западни спин мајстори, мултинационалне корпорације, војне индустрије, геополитички стратези одрадили су прљави пропагандни део посла против наше земље и народа. Југославија је, према хрватском шовинистичком моделу тумачена као „тамница народа“ а српском народу су приписане све негативне особине империјалистичког завојевача.

Разумимо ипак. Оваква слика о српском народу неће бити доминантна у западној историографији. Међутим, јаче ће се чути глас оних историчара који буду имали такво мишљење, посебно ако се поклапају с тренутним експанзионистичким плановима Запада.

Почели смо с британским историчарима па се вратимо мало у британску историју током Првог светског рата да видимо колико је дубоко и емотивно било српско питање за неке од њих.

Велика Британија је на Балкану од априла 1915. до јануара 1916. водила неуспешну галипољску кампању где се сударила са турским снагама. То је било време када се Велика Британија суочавала с претњом устанка у Ирској који су организовали Немци и ирски револуционари (Ускршњи устанак у Даблину заиста се догодио у априлу 1916. и британске власти су га угушиле), а од октобра 1915. трајала је друга фаза агресије на Краљевину Србију

која је окончана окупацијом наше земље.

Српско питање се тада јакотицало протестантског лидера у Ирској сер Едварда Карсона који је од маја 1915. био британски државни тужилац и члан британске владе. Сматрао је да се рат може добити само мобилизацијом на читавој територији Британије. Влада је због затегнуте политичке ситуације одбијала да изврши мобилизацију у Ирској. Стога је британској војсци на Балкану понестајало војника и није могла да пружи помоћ нападној Србији. Када је видео да од британске војне помоћи Србији неће бити ништа, Карсон је поднео оставку. У писму премијеру Херберту Асквиту, протестовао је и запитавши „како Енглеска може да препусти Србију судбини без националног обешчашћења“. У време српског повлачења преко Албаније, Карсон је кривио владу због недостатка људства за помоћ Србима.

Лидери ирских униониста су наставили са узалудним протестима против владиног одбијања да изврши мобилизацију у Ирској. Ово ослобађање Ирске од мобилизације крајем 1915. запретило је да остави дубок траг у заједничком ирском идентитету. Сер Џејмс Крег, који је 1921. постао премијер Северне Ирске, описао је бесуниониста због неспровођења мобилизације. Рекао је како је увек било „за понос, без обзира из ког дела земље долазио, рећи да си Ирац“, али од кад су ирски републиканци одбили да се боре на страни Британије „онда ја са своје стране кажем, ако остваримо победу, неће ми бити никакво задовољство да себе називам Ирцем, већ ћу у будућности морати да будем или Британац или Алстерац“.

Дакле, српско питање на Балканском полуострву се одражавало на ирско питање у Брита-

Флора Сандс, британска болничарка, официр српске војске у Првом светском рату и носилац Карађорђевог ордена

нији. Протестантски лидери у Ирској су сматрали да, уколико ирски римокатолици не буду мобилисани за рат на Балкану ради помоћи Србији коју су окупирале немачке, аустроугарске и бугарске снаге – долази у питање и јединствени ирски идентитет протестаната и римокатолика у Ирској.

Епилог ових догађаја је био: ирски римокатолици (републиканци) нису мобилисани како би у британском залеђу био мир, Англо-ирски рат (1919–1921) је свакако Ирску издвојио из Британије, а јединствени ирски идентитет је пукао јер су ирски протестанти себе почели да сматрају само Алстерцима и Британцима.

Једним делом, који ипак не треба преувеличавати али ни прећутати, ирски идентитет се располутуио и због тога што су ирски протестанти видели британско напуштање српског савезника у јесен 1915. као вид двоstrukе издаје: британске владе и ирских римокатолика. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (6. део) –

Захвалност заштитнику српске нејачи и мале земље – трна у оку великима

Антионије Ђурић

**Народ ће бити
вечно захвалан**

Поред лафета испред
Официрског дома, у име
Министарства војске и
морнарице, говорио је пуков-
ник Јован Антић:

„Само још неколико дана па
ће се навршити петнаест го-
дина од оног значајног датума
кад се војска малене Краљевине
Србије ухватила укоштац са
Ђесаровим армијама у поднож-
ју Цера и Иверка. И у тој нерав-
ној борби српски војник, све-
стан да брани своје огњиште,
на које је бесправно и из себич-
них побуда насрнуо грамзиви
непријатељ, односи једну од
најсјајнијих победа из прве фа-
зе великог рата.

Поражен непријатељ, примо-
ран да напусти заузето земљи-
ште, срдитој немоћи изложио
је свој гнев на мирно и неза-
штићено становништво, па чак
и на наше рањенике који нису
могли бити евакуисани прили-
ком повлачења, на начин који
потсећа на доба јаничара.

Сви су они бездушно убијени
од војске велике Аустроугар-
ске монархије, која је себи при-
својила улогу цивилизатора на
Балкану. У таквој ситуацији,
да би светско јавно мњење би-
ло тачно обавештено о недели-
ма наших непријатеља, српска

влада обраћа се неутралној
Швајцарској с молбом да јој по-
шаље једног стручњака који ће
на попршту ратних догађаја
утврдити праву истину о нечу-
веним зверствима почињеним
од аустријско-мађарске војске
за време њеног кратког похо-
да на нашу земљу. Швајцарска
влада одазива се тој молби и
одређује др Рајса...

Пошто је обавестио свет о не-
виђеним злочинима, Рајс оста-
је нераздвајни друг српског
сељака, пратећи га кроз све
фазе променљиве ратне среће.
За време велике катастрофе,
с јесени 1915. године, др Рајс
остаје уз војску све до Крфа,
одакле одлази на краће време у
Швајцарску да би организовао
збрињавање наше избегле деце,
па се одмах затим враћа на Со-
лунски фронт.

Ту, на Солунском фронту, он
испољава лично јунаштво. На-
пушта своје ратне другове само
у моментима кад су били по-
требни његови драгоцени савети
при организацији службе за
сузбијање непријатељске шпи-
јунаже и пропагандне акције
непријатеља. На том пољу рада
он је учинио значајне услуге не
само српској већ и целокупној
савезничкој војсци на Солун-
ском фронту.

Доктор Рајс је са победоно-
сном српском војском ушао у
ослобођену Србију. Био је то мо-
менат у коме је могао, с дубоким

уверењем да је за нашу правед-
ну ствар учинио све што се мо-
гло учинити, да напусти нашу
земљу и врати се у своју лепу и
богату домовину где су га чека-
ле све удобности мирног и спо-
којног живота. Али доктор Рајс
то не чини. Његова љубав пре-
ма српском народу, а нарочито
према ратницима, с којима је
четири године делио све тегобе,
везала га је чврсто за ову земљу.
У њој остаје до своје смрти, која
је тако изненадно и прерано до-
шла, залажући своје перо и свој
високи ауторитет кад год је било
потребно за побољшање судби-
не ратника и њихове сирочади.

Колика је та љубав према
ратним друговима била велика
види се из његове последње же-
ље – да му се срце чува на Кај-
макчалану, поред костију оних
јунака који су први отворили
вратнице поробљене отаџбине.

Наша војска, која је имала
ту част да једног тако благо-
родног и пуног врлина човека
убраја међу своје сараднике на
делу ослобођења и уједињења,
поред осталих почаста и одли-
ковања – примила га је у своје
редове са чином почасног капе-
тана, а наш народ биће вечито
захвалан свом великом прија-
тељу др Рајсу.

Мир пепелу његовом и вечна
му слава!“

У име Удружења францу-
ских ратника у Паризу, говорио

је професор Лоран, резервни официр са Солунског фронта:

„Ја ћу вам, драги пријатељу, казати своје последње збогом на овом гробљу и гостољубивог 'Доброг поља'. Говорим у име своје отаџбине Француске коју сте искрено волели и која вам је дала своје највеће одликовање – Легију части. Говорим и у име свих бивших бораца на Солунском фронту чији сам овде представник као председник југословенске секције. Нека вам ова славна српска земља коју сте толико волели и за коју сте толико учинили буде слатка и лака и да вам помен у њој буде вечан...“

Председник Удружења четника Илија Бирчанин одржао је ову беседу:

„Болно је јаукнуо цео наш народ од Триглава до Солуна и од балканских гора до Јадранског мора. Заплакали су сви преживели ратници широм наше простране домовине. Затреперили су нахерени крстови на многобројним хумкама изгнутих витезова. Задрхтао је крвави старац – Кајмакчалан а од тог циновског дрхтаја осетио се потрес и на историјском Добром пољу и гордом Суворобору.

Нестало је нашег највећег пријатеља из најтежих дана наше народне прошлости. Нестало је племенитог сапатника наших мука из албанске голготе. Нестало је човека који је у своје време вредео нашој отаџбини више него дивизија војника. Нестало је највећег поклоника наших ратничких светиња. Нестало је доктора Рајса.

Склопио је навек своје паметне очи један редак друг из крвавих дана наше скорије прошлости. Његов племенити дух виноу се у небеске пределе да у часном друштву оних који, за славу отаџбине давно већ бораве вечни сан, заузме почасно место.

Одјек данашњег војничког плотуна, праћен величанственим звуцима марша, натера сузе многобројним пријатељима и поштоваоцима овог уистину великог човека. Сви ће они искрено заплакати и зажалити што никад више неће срести симпатичну фигуру нашег осведоченог народног пријатеља и добротвора доктора Рајса.

Стари четници, који су га увек топло волели, послаше ме да са неколико речи поздравим упомену на почасног члана њихове организације и да се поклоним његовој блаженој сени. Извршавајући ту болну дужност, ја из дубине своје захвалне душе кличем: нека је слава и вечна хвала нашем драгом пријатељу доктору Рајсу.“

Отаџбина захваљује великом сину

У име добровољаца, које је Рајс посебно волео и поштовао, а њих је било из свих крајева југословенских земаља, опростио се њихов председник Јеврем Томић:

„Дуг којим си нас задужио велики је и никад га одужити не можемо. И сутра, кад ти споменик будемо подигли, на њему ћемо, без устезања, моћи да напишемо речи: Захвална Отаџбина великом сину! Јер ова земља је заиста била твоја отаџбина.

Можда одлазиш и разочаран. Опрости ми и буди уверен да се и многи од нас разочарао. Али, љубав према овој земљи и нашем врховном команданту, најјачој гаранцији наше будућности, била је и остала јача од свих наших личних неприлика.

Клањајући се твојој великој сени дозволи да у овом моменту, кад се растајемо с тобом, поновим завет који си нам оставио: бранићемо ову земљу оним истим осећањем дужно-

Ушао у легенду и историју: мајор Драгутин Гавриловић (1882–1945)

сти и љубави, како смо је заједно с тобом стварали на Груништу и Сраровинском редуту.

Слава ти, ратниче и друже!“

Хроничар бележи да је сунце било зашло иза хоризонта кад је у раку спуштен ковчег доктора Рајса. Плотуни почасне чете испалени су пут неба, а одмах затим грунули су топови. Тиме је одата највећа почаст Швајцарцу Рајсу, који је својом вољом изабрао нову отаџбину, Србију, са жељом да у њој вечито остане. Србија га је испратила као што је испраћају великани. На његовом гробу није било толико места за многобројне венце.

И, одиста, Рајс није заборављен. И данас на његовом гробу и споменику освану букети свежег цвећа.

Рајсове ратне другове, међутим, чекала је обавеза: да његово срце однесу и оставе у капели на врху Кајмакчалана.

— *наставиће се* —

Историјске слике из Архива Српске Православне Цркве

Прелазак у православље у Кнежевини и Краљевини Србији у XIX веку

(Случај Алије Морића из 1887. године)

Радован Пиљковић

У „Протоколу приведших у православну-восточну веру из иновernih или неверних“ уписано је 2868 прелазника на православље у периоду од 1860. до 1890. године

Једна од занимљивијих архивских књига која се односи на фонд Београдског духовног суда у Архиву Српске Православне Цркве јесте „Протокол приведших у православну-восточну веру из иновernih или неверних“, а односи се на временски распон од 1860. до 1892. године. У овом историјском извору који би могао да послужи за писање повеснице друге половине XIX века уписано је 2868 прелазника на православље у периоду од 1860. до 1890. године, као и 152 прелазника за 1891. и још 634 за 1892. годину. Дакле, укупно 3654 прелазника на православље. Београдска митрополија је имала посла са неофитима, али овако мали број оних који су одлучили да живе по начелима православне вере говори да Црква у Кнежевини Србији није била прозелитистички настројена, него да је као државна вера у апсолутном нумеричком смислу већинског српског народа привлачила досељенике и придошлице.

Млада српска држава је била занимљива разним имигрантима, односно један део досељеника, рођен у некој другој вери, у новој средини је одлучио да узме

веру својих домаћина. „Протокол прелазника“ је у том смислу важан јер говори о начину на који се присаједињавало православљу. У рубрикама су наведени: име и узраст онога који хоће да се присаједини православној вери, место рођења и садашње пребивалиште, родитељи и њихов положај, вероисповедање у ком је рођен и крштен, када и преко кога је исказана жеља за присаједињењем, када је дошло решење за присаједињење, ко је обавио чин присаједињења, када је то обављено, ко су кумови (воспријемници).

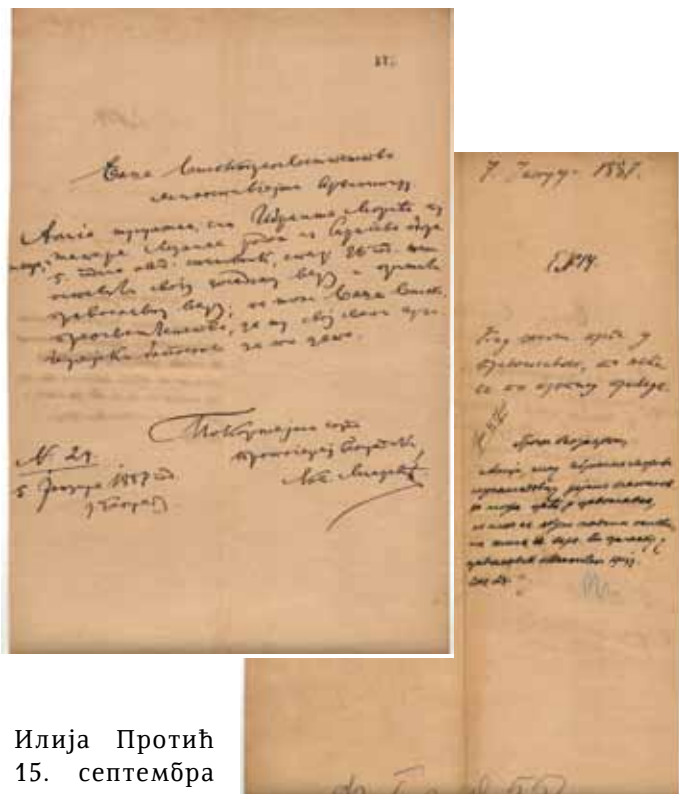
Протокол сведочи о детаљној процедури која поштује слободу савести и никоме на натура рецепт и императив метафизичког спасења. Први прелазник, коме је сачувано име јесте „потурчењак Осман Абдуловић“ од оца Пане и мајке Милке, а крстио га је протојереј Милутин Божић 31. јануара 1860. године и на светој тајни је добио име Младен (бр. 2).

У низу муслимана иде и војник Абдул Мустафовић „рођен у Керчу граду у Криму од оца Мустафе“, крштен је 13. новембра када је добио име Андреја, а крстио га је крагујевачки свештеник Живојин Остојић (бр. 13).

Занимљив је упис Мустафе „из Шама у Египту“ који је био „син Сулејманов“, а „рођен и крштен у мухамедовској вери“. Њега је крстио протојереј крагујевачки С. Димитријевић 4. септембра 1861. године када је добио име Илија. Кум му је био Велимир Стефановић, артиљеријски поручник из Крагујевца (бр. 39).

Прелазак на православну веру убрзавала је љубав. Тако је девојка Алиса Марија Јакобина, ћерка почившег Роберта Рудфорда, бившег трговца из Единбурга у Шкотској вере протестантске крштена од стране проте београдског Новике Лазаревића 30. јануара 1881. године у капели Св. Симеона Мироточивог, а кумовала јој је госпођа Јелена Поповић, супруга потпуковника Јована Поповића. Новокрштена је том приликом „задржала име Алиса“ (бр. 1086).

Преко војне службе дошао је до живљења у православној вери и Максимилијан Попс, питомац Војне академије. Рођен 24. маја 1869. године у Параћину од оца Самуила лекара и мајке Каролине. Максимилијан је био „вере еврејске“. Крстио га је војни свештеник

Илија Протић
15. септембра
1888. године.

Кумовао је Димитрије Ђурић, управник Војне академије из Београда. Обраћеник на православље је добио име Мирослав, а том приликом презиме је претворио у Драгић-Попс (бр. 1835).

Тек би накнадна истраживања и анализе показале конфесионални удео разних конвертита, односно како, на који начин и колико долазе из редова калвиниста, лутерана, муслимана, римокатолика. Обраћеника у православље из римокатоличанства је био знатан број. Наводимо, ради илустрације, случај Франца Кајлера, ливца у Војној фабрици у Крагујевцу, који је рођен у Шменлици 18. октобра 1840. године од оца Јохана и мајке Марије. Присаједињен је православљу „по благослову архијерејском“, а крстио га је свештеник крагујевачки Јован Милосављевић 25. марта 1884. године, у крагујевачком Храму Сошествија Св. Духа. Кум му је био колега по занату, Алекса Павловић ливац, а новокрштени је добио име Антоније (бр. 1574).

Пред Свету тајну крштења стао је и Сарајлија Алија Морић

који је 5. јануара 1887. године писао молбу Митрополиту београдском Теодосију Мравићу у којој је исказао жељу да буде крштен. Митрополит је одговорио потврдно са условом да се „по пропису приведе“, односно „да може прећи у православље, но пошто се обучи главним основима наше вере“.

Морићи су били позната муслиманска породица из Босне и Херцеговине. Сматра се да је по њиховом имену и један хан Гази Хусрев-беговог вакуфа у Сарајеву назван Морића Хан и надалеко је познат јер се налази у срцу чаршије. Најпознатији Морићи су свакако Ибрахим Морић – Ибро и Мехмед Морић – Пашо чију је погибију, у времену агинских нереда и беговатске анархије из 1757. године овековечила чувена севдалинка која почиње стиховима:

Молба Алије Морића да пређе у православну веру

Ваше Високопреосвештенство
Милостивјејши архијереју

Алија мусулман, син Ибра[х]има Морића пушкар и матере Мулиле родом из Сарајева од пре 5 година овд. становник, стар 26. год. жели оставити своју досадању веру и примити православну веру, па моли Ваше Високопреосвештенство, да му свој свети архијерејски благослов за то дате.

Но 24
5. јануара 1887. год.
у Београду

Покорњејши слуга
и рошјереј београдски
Нов. Лазаревић

На полеђини пише:

7. јануара 1887.

Ек. 14

Кад жели прећи у православље, то нека се по пропису приведе.

Прош: 8/1 87. год.

Проти београдском,

Алији, сину Ибрахима Морића мухамедовцу дајемо благослов да може прећи у православље, но пошто се обучи главним основима наше св. вере. По преласку у православље известићете к[онзисто]рију.

Сн. 24.

„Ферман стиже из Стамбола
бујрунџија из Травника
да ухвате два храбра младића
два пашића, два брата Морића.“

Алија Морић који се у Београду 1887. године присајединио православљу је несумњиво од њиховог племена, и добро је знао за поменућу песму у којој изложено погубљење, тј. погибија његових предака:

„Када су их вјешат’ стали
Морићи су зајевали:
Сарајево, сеир ли си,
Ој тврђаво мрачна ли си!
Султан-царе проклет ли си
кад ти сабља правду кроји,
на зулumu царство стоји!“

Заштитимо православне светиње од пожара

Слика 1: Пожар у манастирском конаку (Хиландар 2004. г.)

Шта предузети уколико дође до пожара?

Саша Бојданов

Закон о заштити од пожара (Службени гласник РС, бр. 111/09) у члану 71. каже:

„Грађанин који примети непосредну опасност од избијања пожара или примети пожар дужан је да уклони опасност, односно да угаси пожар ако то може учинити без опасности за себе или другог. Ако грађанин не може сам да угаси пожар, дужан је да о томе без одлагања обавести најближу ватрогасну јединицу, односно полицијску станицу.“

У даљем тексту ћемо размотрити како се понашати у случају пожара и које мере и активности треба предузети ради заштите људских живота и материјалних добара.

Мере изнете у претходним чланцима спадају у мере превентивне заштите, односно мере које се спроводе да до пожара не дође, или уколико дође да буде благовремено откривен и угашен.

Мере које се предузимају када пожар настане и почне да се шири се зову репресивне мере заштите од пожара и то су специ-

фични поступци с циљем заштите и евакуације људства и спасавања материјалних добара.

У претходним бројевима *Православља* смо писали да би основна карактеристика пожара у манастирима и црквама била појава велике количине дима. Статистички подаци о пожарима говоре да преко 80% страдалих у пожару живот изгуби услед гушења. Дим који настане на почетку пожара може бити изузетно густ и отрован, пун надражујућих и опасних материја. Два удисаја дима који настане у пожарима углавном обарају људе, остављајући их без свести. Довољно је сетити се ефекта првог удаха дима из цигарете. Ово је најприближније поређење, јер је највећи део људи, без обзира да ли су пушачи или не, ипак некад у животу запалио цигарету. Ошамућеност која се јавила у том тренутку је најмање стотину пута мања од ошамућености која настане приликом уласка у просторију пуну дима, услед насталог пожара. Први удисај ће изазвати надра-

жај плућа код особе, која ће онда аутоматски затражити кисеоник и повући други удисај. То је углавном било фатално за више од 80% смртно страдалих у пожарима. Гашење пожара је изузетно опасан и ризикан посао а уз то и физички тежак, због низа специфичних активности које се морају предузети. Уколико се у манастирима или црквама примети почетни пожар (пожар мањег интензитета), на пример у свећњацима или посебним полицима где се пале свеће, потребно га је угасити апаратом за гашење пожара (ако постоји) или прекрити неким платном како би се пожар „угушио“. Гашење водом (нарочито ако гори већа количина свећа) може бити ризично, јер поливање водом може довести до прскања растопљеног воска и опекотина на лицу и кожи оних који су у близини. Исти је случај са гашењем запаљеног уља у кухињи и слично. Уколико је пожар већих размера, потребно је позвати помоћ. Најбоље је позвати професионалну ватрогасну једи-

Слике 2 и 3: „Јављач пожара“ и „громобранска инсталација“ у манастирским конацима

ницу. Али је велики проблем што су манастири удаљени од градова и јако неприступачни. Постоји низ правила и поступака којих је потребно да се придржавамо када се нађемо у средини захваћеној пожаром. Детаљан преглед активности је лепо описан на веб-сајту МУП-а Србије, Сектора за ванредне ситуације (<http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/>). Овде су објашњени поступци које треба предузети у случају пожара, поплава, земљотреса и осталих елементарних непогода.

Најкраће речено, уколико дође до пожара потребно је:

1. Угасити га апаратом за гашење пожара или неким приручним средством (песком, прекривањем платном, мокром тканином, водом и сл.);

2. Уколико је пожар већег интензитета или је касно примећен, ни у ком случају не улазити у запаљене просторије, без обзира колико се то вама чинило безбедним, јер осим дима постоји опасност од урушавања објекта и сл.;

3. Искључити снабдевање објекта електричном енергијом, јер електрични апарати и уређаји, као и електрична инсталација, могу бити не само узрок пожара већ и добар распиравач насталог пожара;

4. Водом се не смеју гасити уређаји под напоном;

5. Уколико је пожар измакао контроли, најкраћим путем напустити објекат;

6. Приликом напуштања објекта, уколико је могуће затворите сва врата и прозоре јер ће то успорити ширење пожара;

7. Уколико је простор кроз који треба да прођете пун дима прекријте уста и нос неким платном како не би удисали отровна и надражујућа испарења;

8. Продукти сагоревања су топли и налазе се при врху просторија. Ватрогасци приликом интервенција често пузе по поду јер је ту најмања количина дима, па је самим тим и видљивост најбоља а постоји и мања могућност гушења;

9. Само ако сте 100% сигурни да вам живот није угрожен, приступите гашењу већег пожара и евакуацији материјалних добара.

10. Изузетно су опасни пожари у подрумима и таванском простору, јер се ту може појавити изузетно велика количина дима и отровних испарења.

Укратко, када дође до ширења пожара, потребно је што пре позвати ватрогасну јединицу и приступити евакуацији људства и материјалних добара. Низ пожара који је захватио објекте СПЦ последњих 20 година изазвао је огромну материјалну штету, али је ипак најважније у свему да захваљујући Божјој милости нико није страдао. Ово је нарочито видљиво у случају пожара који се догодио у Хиландару. Анализирајући сличне пожаре, на сличним објектима (хотели, болнице,

О проблематици заштите црквених и манастирских здања од пожара писано је и у ранијим бројевима *Православља*:

С. Богданов, „Заштитимо православне светиње од пожара“, *Православље* бр. 942 (15. јун 2006. г.), стр. 24–25.

С. Богданов, „Заштитимо светиње од пожара – Законска (не)уређеност заштите верских објеката од пожара“, *Православље* бр. 1087 (1. јул 2012. г.), стр. 24–25.

С. Богданов, „О основним узроцима настанка пожара и активностима које су предузете у другим земљама (први део)“, *Православље* бр. 1126 (15. фебруар 2014. г.), стр. 15–17.

С. Богданов, „О основним узроцима настанка пожара и активностима које су предузете у другим земљама (други део)“, *Православље* бр. 1127 (1. март 2014. г.), стр. 11–13.

касарне и сл.), можемо видети да је у објектима површине преко 5000 m² у којима се смешта и борави већи број људи, готово редовно долазило до гушења неког од присутних. Гашењу пожара могу приступити само они који су упознати са свим опасностима и мерама заштите, као и они који су прошли основну обуку из области заштите од пожара. ■

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

„Ломљење хлеба“ у Делима апостолским (2, 42.46; 20, 7)

др Предраг Драгушиновић

Заједничко обедовање у јудејској традицији и античком свету уопште по правилу садржи извесну религијску ноту. Релативно је лако уочити који од обеда имају изразито евхаристијски карактер, а који не. Недоумица се јавља готово само код израза „ломљење хлеба“.

Обед у списима Еванђелисте Луке

У списима Апостола и Еванђелисте Луке (Еванђеље и Дела апостолска) оброци играју значајну улогу. Ниједан други новозаветни спис не приписује заједничким обедовањима такву важност, као што то чини трећи Еванђелиста и први писац црквене историје. Обеди на којима Исус Христос узима учешћа, редовно су прилика да Христос изложи своје поуке, било у виду расправе (Лк. 5, 27–35; 7, 36–50; 11, 37–54), било у виду поуке ученицима (Лк. 10, 38–42; 14, 1–24; 22, 7–38). Заједничко обедовање је такође прилика да Исус Христос изложи откровења или наговести свој истински идентитет (Лк. 9, 10–17; 11, 5–13; 12, 13–21, 35–38; 13, 26–30; 15, 1–2; 16, 19–31; 17, 7–10; 19, 1–10; 24, 28–35, 41–43). У Делима апостолским се наставља ова пракса смештања одлучујућих сусрета и догађаја у контекст обеда (Дап. 2, 24–47;

10, 44–48; 16, 11–15; 16, 40; 20, 7–12; 27, 33–38). Очигледна је намера аутора да важне станице из историје спасења смешта у контекст заједничких обеда. Заједничко обедовање у јудејској традицији и античком свету уопште по правилу садржи извесну религијску ноту. Релативно је лако уочити који од управо наведених обеда имају изразито евхаристијски карактер, а који не. Недоумица се јавља готово само код израза „ломљење хлеба“.

„Ломљење хлеба“ – тумачења

Један од описа обеда који изазива недоумице по питању његовог евхаристијског карактера је „ломљење хлеба“ (κλάσις τοῦ ἄρτου). „Ломљење хлеба“ се три пута спомиње у Делима апостолским (2, 42.46; 20, 7; уп. такође Лк. 24, 30–31; Дап. 27, 33–36). Поједини тумачи сматрају да се овде описују обични, свакодневни заједнички обеди, без икакве ев-

харистијске димензије. Други, пак, сматрају да су описани оброци били ритуалног карактера, али не евхаристијски. Коначно, постоји и мишљење да су наведени обеди евхаристијског карактера по узору на тајну вечеру Исуса Христа са ученицима (Лк. 22,14–20). У том случају Лука би на наведеним местима извештавао о „вечерама Господњим“, тј. „ломљење хлеба“ би било синоним за Евхаристију.

Вредновање тумачења

Прво тумачење показује озбиљне слабости. Ако се сагледа литерарни контекст Дап. 2, 42.46 долази се до увида да је читав амбијент толико прожет богослужбеном атмосфером, да је веома тешко сагледати само „ломљење хлеба“ као чисто профани акт. С друге стране, заједничко обедовање је готово увек имало религијску димензију: „ломљење хлеба“ одмах подсећа на приказ јудеј-

Представа
евхаристијског
хлеба, детаљ са
ранохришћанске
фреске из катакомби Св.
Калиста у Риму, 3. век

ског домаћина куће који благосиља трпезу и раздаје делове хлеба присутнима. Тамо где је присутна религијска димензија заједничког обедовања смештена у хришћански амбијент, свакако се може радити само о Евхаристији. Друго тумачење зарачунава религијски или култни карактер „ломљења хлеба“, али оспорава његову евхаристијску димензију. Религијска димензија обода огледа се у речима „примаху храну у радости и простоти срца“ (Дап. 2, 46), при чему „радост“ представља месијанску радост, односно антиципира долазећег Месију, са којим долази нови свет. „Простота срца“, с друге стране, указује на посвећеност верника једних другима. Учешће у заједничком обеду међусобне љубави одвија се у есхатолошкој радости. Међутим, да ли је „ломљење хлеба“ Евхаристија или не?

„Ломљење хлеба“ и Евхаристија

Иако друго тумачење наглашава религијски – есхатолошки и етички – карактер „ломљења хлеба“, његови експоненти и даље не сматрају да је овде реч о Евхаристији. Треће тумачење сагледава израз „ло-

мљење хлеба“ као евхаристијску радњу. Као одлучујући аргумент узима се Дап. 20, 7: „А у први дан недеље када се сабраше ученици да ломе хлеб...“ Противници, пак, овог тумачења сматрају да није могуће да се под „ломљењем хлеба“ подразумева Евхаристија, пошто се не помиње вино, а да се Евхаристија врши са хлебом и са вином јасно сведочи Лк. 22, 14–20. Међутим, треба имати у виду да се у Лукином извештају о тајној вечери чаша помиње два пута (Лк. 22, 17: „И узевши чашу заблагодари и рече...“; 22, 20: „А тако и чашу по вечери, говорећи...“), тј. на неки начин уоквирује централни догађај ломљења хлеба: „И узевши хлеб заблагодари, преломи га и даде им говорећи: ово је тело моје које се даје за вас. Ово чините у мој спомен“ (22, 19). Дакле, Исус Христос *пре* подизања чаше после вечере говори ученицима да благодарно ломе и деле хлеб међу собом у знак сећања на Њега (22, 19). Све то говори у прилог томе да је „ломљење хлеба“ од самог почетка било средиште Евхаристије.

На путу за Емаус

Прича о догађају на путу за Емаус потврђује овакво раз-

умевање „ломљења хлеба“. Наиме, очи двојице ученика отвориле су се када је Господ Христос седео са њима за трпезом, узео хлеб, благословио га, преломио и дао им га (Лк. 24, 30–31). Употребљени глаголи повезују овај моменат са Лк. 22 (разлика међу глаголима на грчком изворнику је незнатна): узети – благословити – преломити – дати. Повезаност ова два текста указује на кључну улогу евхаристијског ломљења хлеба у заједници са Христом: ломљење хлеба се врши у спомен на Њега и кроз ломљење хлеба се препознаје Његов истински идентитет као Месије и Васкрслог Господа.

„Ломљење хлеба“ је Евхаристија

После свега изложеног може се закључити да је „ломљење хлеба“ код Еванђелисте Луке технички термин или метонимија за Евхаристију. „Ломљење хлеба“ је богослужбени акт који се одвијао унутар хришћанске заједнице, а којим се она сећа Господа Исуса Христа и његове заповести љубави, докле не дође (уп. 1 Кор. 11, 26). ■

Светски догађај у средњем веку

Шест векова од Сабора у Констанцу (1414–1418)

Поводом предстојећег јубилеја шест стотина година од Сабора у Констанцу, који је целокупној европској историји дао религиозне, политичке и културне импULSE, увелико се припрема велика јубиларна изложба под називом „Велика национална изложба 2014. у Констанцу“ („Große Landesausstellung 2014 in Konstanz“). Народни музеј Бадена из Карлсруеа (Das Badische Landesmuseum) организује изложбу у Констанцу у такозваној „Згради концила“ (Konzilgebäude), како се ово здање колоквијално назива. Она ће бити отворена 27. априла и трајаће до 21. септембра ове године.

Приређивачима овог јубилеја није стало само до селективног и једностраног прослављања позитивних резултата, већ и до неуспеха, тј. негативне хипотеке Сабора у Констанцу. Читав пројект стоји под мотом „у мноштву сједињени“, односно у идејној партиципацији настанка Европе. Ова изложба би требало да кроз иновативну презентацију посебно истакне географски распон и културну разноликост делегација – од Лисабона до Цариграда, од Упсале до Дамаска – које су учествовале у овом средњовековном сабору на Боденском језеру. Културно-историјски артефакти тога времена требало би да буду приказани егземпларно, као аутентични експонати делегација које су биле заступљене на том сабору. За ту сврху ће из интернационалних музеја из 20 земаља бити позајмљено преко 600 уметничких и историјских предмета.

Да подсетимо, у времену између 5. новембра 1414. и 22. априла 1418. у царском граду Констанцу, на Боденском језеру, одржан је сабор, највећи скуп у средњем веку, сазван зарад избора новог папе. Констанц је још у 3. веку био значајно место, а године 570. је постао епископска катедра и до укидања 1821. г. био једна од најмоћнијих бискупиа у Немачкој. Избор је пао на Констанц најпре зато што је то

била угледна епископска столица, зато што је имао довољно капацитета за смештај учесника, а „храна није била скупа“, како вели хроничар. Констанц је поседовао и одговарајуће здање и просторије за одржавање таквог сабора, наиме, тзв. „кауфхауз“ здање које је подигнуто између 1388. и 1391. за комерцијалне сврхе. Данас се оно назива Зграда концила.

Краљ Сигисмунд, син краља Карла IV, сазвао је сабор по налогу папе Јована XXIII да би се превазишао настали раскол. У то време су постојала тројица папа: Јован XXIII (Балдазар Коза), званични папа из Пизе, његов супарник Венедикт XIII (Педро Мартинес де Луна) из Авињона и Григорије XII (Анђело Корер) из Рима. Ниједан

од тројице речених понтифекса није изабран. Јован XXIII је из Констанца побегао главом без обзира – да би избегао порицање папског чина и титуле, односно своје повлачење, а двојица осталих су сами одступили. Бискуп Ото III фон Хахберг је био домаћин сабора. Кардинал Ото фон Колона (Келна) био је 11. новембра 1417. изабран за новог папу, нареченог као Мартин V. Тиме је први пут у историји Цркве један папа био изабран у секуларном здању, иако су припреме за тај еминентни канонски чин текле у манастирима, црквама и капелама.

Хронике из тог времена vele да је Констанц имао око 6.000 житеља, а број учесника сабора је изнео укупно 72.000 гостију. Сабор има и своје куриозитете. Констанц је за време тог сабора био место мешања

различитих култура. Хроничар Улрих фон Рихентал извештава да је за време Сабора у Констанцу деловало 73 мењачница новца (међу њима и банкари Козима де Медичија), 230 пекара, 70 кафана, 225 кројача и 310 берберница. Најзначајнија тачка преговора на сабору су биле три *causae*: *causa unionis* – такозвана „западна шизма“ требало је да буде превазиђена, чиме би се васпоставило јединство Цркве. Два остала важна концилијарна блока су били *causa reformationis* – неопходне реформе унутар Цркве, и *causa fidei* – питања исповедања вере, Светих тајни и ефикасно супротстављање јеретичким учењима. Од парафразиране три *causae* сабор је, де тронизацијом све тројице папа уредио само *causa unionis*. Тако

је папа Мартин V постао наследник папе Григорија XII и тиме окончао шизму.

Саборски декрет *Haec Sancta* представљао је колегијалан однос између папе и сабора и требало је да створи климу поверења за предвиђене реформе. Ипак питања *causa reformationis* нису разумно дискутована. Двојица значајних људи чешке реформације осуђени су као јеретици и спаљени на ломачи – Јан Хус и Јероним из Прага. Обојица су осуђени пре из политичких, но из црквених разлога. Овим поводом је недавно објављен зборник огледа о предстојећем јубилеју – Karl-Heinz Braun, Mathias Herweg, Hans W. Hubert, Joachim Schneider, Thomas Zoltz (Hrsg.), *Das Konstanzer Konzil. Essays: 1414–1418. Weltereignis des Mittelalters*, Der Konrad Theiss Verlag 2013 – који представља прагматичан и парадигматичан прилаз овом јубилеју из вишеструких перспектива – са теолошких, историографских, историјско-уметничких, биографско-просопографских становишта, што представља добро припремљен увод у ову јубиларну изложбу коју са великом знатижељом очекујемо и о којој ћемо у догледно време опширније известити.

Прошођакон Зоран Андрић

Иван А. Иљин

Религиозни смисао философије; Опште учење о праву и држави

Превела с руског Ана Ацовић
Београд : Логос, 2013
176 стр. ; 21 cm
ISBN 978-86-88409-30-8

Иван А. Иљин је руски религијски философ чија су дела безмало читав век позната српским читаоцима. Једна од његових најпознатијих књига – *Пути духовне обнове* – објављена је 1935. године управо у Београду, а до данас је на српски језик преведено десетак његових публикација. Недавно се појавио и превод два Иљинова списа која су штампана у једној књизи, то су *Религиозни смисао философије* и *Опште учење о праву и држави*, а као назив књиге искоришћен је наслов првог дела. Чини ми се да одлука издавача да споји ова два текста није оправдана, али нема сврхе сада расправљати о томе; најважније је да су Иљинови текстови преведени.

Религиозни смисао философије. О Иљиновом ставу по питању смисла и циља философије могли смо да читамо у сјајном тексту „Шта је философија?“ (објављен у књиги *Пошлег у даљину и Пути ка очишћености*) као и у неколико других есеја које је он објавио у познијим годинама, а који су доступни и на нашем језику. Иљинов однос према философији, као и код већине великих мислилаца, временом је еволуирао; код њега је то посебно видљиво у односу према Хегеловом концепту философије, који је на почетку свог рада усвојио да би га временом у одређеној мери напустио; књига *Религиозни смисао философије* је један од значајнијих сведока тог философског сазревања Ивана Александровича. Њена вредност се свакако не исцрпљује само у томе. Реч је о озбиљно промишљеној и проживљеној књизи, у којој су идеје и ставови јасно и прецизно из-

ложени, и то доиста једним лепим језиком. Иначе, књига је настала у периоду од 1914. до 1923. године, а састављена је од три говора: 1. „Философија као духовни рад“, 2. „Философија и живот“, 3. „О препороду философског искуства“.

Опште учење о праву и држави. До данас, ако се не варам, нисмо имали ниједан превод неког Иљиновог већег рада из правне науке, било је само пар есеја који су уврштани у неколико зборника. Иначе, Иван Иљин је дипломирао на Правном факултету у Москви, а потом повремено и предавао право и објавио неколико озбиљних радова из те области. Као што је већ и из самог наслова ове књиге јасно, реч је о уџбенику. Књига садржи двадесет и једно поглавље, првих шеснаест је посвећено фундаменталним правним проблемима, а у осталима су обрађена основна питања која се односе на учење о држави.

Са начелним ставовима или појединачним увидима Ивана Александровича Иљина, који се односе како на философију тако и на право, не морамо се увек слагати, али их морамо уважавати и узимати у обзир због њиховог неспорног значаја. Стање у српској како философији тако и праву је, у најмању руку, забрињавајуће, а књиге попут ове о којој је овде реч засигурно могу да донекле допринесу његовом поправљању, и зато је не би требало игнорисати.

Б. П.

БЕОГРАД

Албум сећања

Поводом обележавања сто година од почетка Првог светског рата, Савез потомака ратника Србије 1912–1920. покренуо је пројекат под називом „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“.

Идеја је да се прикупљањем историјских сведочанстава из периода Првог светског рата – фотографија, записа, дневника, ордења... – приреди овај албум. Стварање албума сећања на наше претке пружа прилику грађанима да путем интернета достављају скениране фотографије својих предака, аутобиографске списе, споменице, разгледнице, писма војника и остали материјал из овог периода, који је од изузетног значаја за српску и светску историју.

Циљ пројекта је да оствари промоцију историјског културног наслеђа српског народа из периода Првог светског рата као значајног дела културне баштине европских народа. Један од приоритетних задатака пројекта јесте и да кроз приказ релевантних писаних и материјалних историјских извора омогући грађанима да својим учешћем дају лични печат обележавању сто година од почетка Првог светског рата, што ће на крају резултовати и стварањем јединствене интернет базе фотографија из Првог светског рата.

Завршница пројекта подразумева да 100 одабраних фотографија пристиглих по јавном позиву буду штампане и изложене на отвореном простору у местима од историјског значаја за овај период.

Портал и база материјала остварена на пројекту остаће историчарима и осталој стручној јавности на даље коришћење и употребу у истраживачке и друге сврхе, а срп-

ском народу на трајну успомену на наше претке који су се часно борили за слободу.

Савез потомака ратника Србије 1912–1920. позива грађане да изваде из фиока старе фотографије, споменице и дневнике и својим прилозима обнове успомену на славне дедове и прадедове, и тако учине да их се заједнички сетимо након једног века.

Сајт пројекта је у функцији од 19. марта, и постављен је на адресама славним-прецима.срб и slavnim-precima.rs. Фотографије за ову базу биће прикупљане до 30. априла 2014. године, и дотле их је могуће послати организаторима пројекта.

Извор: slavnimprecima.rs

ЛОЗНИЦА

Протин дневник на филму

Играно-документарни филм „Бог јуначку душу да им прости“, чије је снимање започето током прошле године, истинита је прича о Лозничком одреду коју је лознички прота Јован М. Бошковић, као учесник, записао у свом ратном дневнику. У овом играно-документарном филму биће приказан период од објаве рата Аустроугарске Србији и преласка аустроугарских трупа преко Дрине недалеко од Лознице 1914. године.

Глумац Марко Јањић, у улози проте, подсетиће на тешке тренутке кроз које су пролазили не само војници него и цивилно становништво јадарског краја на почетку Првог светског рата. Марко Јањић каже да је прота био и ратник. „Он носи војна одликовања, учествовао је у балканским ратовима, носио је орден за храброст који му је дао краљ Никола“, каже Јањић.

Филм је окупио екипу људи који живе у Лозници или потичу с тих простора, и младе глумце који су потекли из лозничког позоришта. Глумац Александар Глигорић каже да је то фантастична прича и да га је то привукло да учествује у пројекту.

Текст по коме се снима филм написао је Радован Симић. „Биће ту и

архивских снимака и фотографија, тако да ћемо неке догађаје и реконструисати“, каже Зоран Грујић, сценариста и редитељ филма. Пројекат је подржао и град Лозница, а премијера филма очекује се средином 2014. године у Лозници. Извор: РТС

БИЈЕЉИНА

Ратни добровољци Семберије 1912–1918.

Општинско удружење потомака и поштовалаца ратних добровољаца од 1912. до 1918. године из Бијељине припрема за штампу књигу *Ратни добровољци Семберије 1912–1918. године*. Тим поводом ово удружење замолило је Школу иконописа „Одигитрија“ да њени иконописци насликају иконе/илустрације за ову књигу, па је тако настала икона *Господ блајосиља српској војника – Завјешћ* (која је представљена у *Православљу* бр. 1128 – од 15. марта 2014. г. – на стр. 33).

Аутор књиге *Ратни добровољци Семберије 1912–1918. године* је г. Петар Вујичић, председник Општинског удружења потомака и поштовалаца ратних добровољаца од 1912. до 1918. године Бијељина.

Ратни добровољци Семберије су свој патриотизам исказали одлуком да добровољно ступе у војску Србије у тренуцима када је она водила ослободилачке балканске ратове, као и у Великом рату. Бежећи преко Дрине, укључујући се у Прву добровољачку дивизију у Русији или долазећи из других земаља, ови добровољци су ратовали и за слободу румунског народа у Добруци, а у балканским ратовима и Првом светском рату и за слободу српског народа са обе стране Дрине и Саве, али и за слободу балканских народа. Иако су у овој књизи прикупљени подаци за 334

добровољца, разуме се да списак семберијских ратних добровољаца 1912–1918. није потпун.

Надамо се да ће ова књига уско-ро бити довршена и да ће убрзо изаћи из штампе.

КИКИНДА

У светлости Цркве

Крајем 2013. године из штампе је изашла књига протојереја Јована Силашког, пароха кикиндског, под насловом *Кикинда у светлости Цркве*.

Ова књига је штампана са благословом Његовог Преосвештенства Епископа банатског Г. Никанора, а у обради Банатског културног центра. Књига је настала поводом стог брoја *Православног благовесника*, листа Српске Православне Цркве у Кикинди. У ову књигу преточени су најбољи текстови из *Православног благовесника*. У њој се налазе текстови о Христовим, Богородичним и светитељским празницима, затим текстови на различите црквене теме као и текстови о најактуелнијим догађајима у кикиндској цркви у протеклих седамнаест година, уз многобројне прилоге о одређеним личностима и др.

Промоција ове књиге одржана је у петак 27. децембра 2013. године у Свечаној сали Народног музеја у Кикинди. На представљању књиге говорио је Јефта Трифунац, издавач листа, а Дарко Цвијан је прочитао „Реч о књизи“ Драгана Батинића. Радован Влаховић, уредник ове књиге, говорио је о значају ове публикације, док је гђа Марија Миљковић прочитала текст из књиге „Зашто браним ћирилицу“.

Сања Ђурковић, чланица хора, прочитала је текст о историјату кикиндског Храма Светог оца Николе (саграђеног 1773. године – у 2013. години овај храм прославио је 240 година свог постојања), а на крају, аутор књиге прота Јован своју „Уводну реч“ објављену у књизи.

БИЈЕЉИНА

Животворни источник

Почетком марта 2014. г., са благословом Епископа зворничко-тузланског Г. Хризостома из штампе је изашао први број гласила Епархије зворничко-тузланске – часописа *Животворни источник*.

Планирано је да овај часопис излази шест пута годишње. Сваки од бројева носиће називе празника који буди актуелни у време његовог изласка. Први број носи назив „Божићно-светосавски“. Следећи је „Великопосно-васкршњи“, а за њим следе „Спасовско-духовски“, „Петропавловско-преображењски“, „Крстовданско-светопетски“ и „Архангелско-никољдански“.

БЕОГРАД

Књига о светим ратницима

Недавно је из штампе изашла књига пуковника др Борислава Д. Гроздића *Свети рајници – Житија светих војсковођа и војника*, у издању Медија центра „Одбрана“.

Аутор је обрадио 182 житија светих ратника који су просијали у разним народима – код Руса, Грка, Срба, Украјинаца, Грузијанаца, Персијанаца, Литванаца и других. Први пут на српском језику дата су и нека житија румунских светих војника. Књигу је за објављи-

вање благословио Патријарх српски Г. Иринеј.

Крајем месеца фебруара (у среду 26. 2. 2014. г.) у Свечаној сали Дома Војске Србије одржана је промоција ове књиге. Ово дело су јавности представили начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, директор Медија центра „Одбрана“ потпуковник Славољуб Марковић, начелница издавачке делатности те куће Драгана Марковић, Епископ ремезијански Андреј, јеромонах Доситеј Хиландарац и аутор.

У пригодном музичком програму учествовали су група „Пирг“ и Маја Стојановић са Факултета музичких уметности.

Извор: <http://www.hilandar.org>

БЕОГРАД

Изложба „Извор“

Поводом 800 година манастира Милешеве, у холу Радио-телевизије Србије 18. марта 2014. г. отворена је изложба „Извор“. На овој изложби посетиоци су могли да виде фотографије Милана Ђакова и мозаике Бисеније Терешченко настале током њиховог десетодневног боравка у манастиру Милешева на ликовној колонији, као једној у низу манифестација у сусрет обележавању 800 година овог здања.

Фотографски радови Милана Ђакова забележили су призоре и мотиве, фреске, реликвије и драгоцене предмете. Аутор се трудио да прикаже живот у манастиру. Ђаков каже да манастир Милешева има ризницу непоновљиве вредности.

Уметница Бисенија Терешченко своје мозаике ради старом техником, минуциозно, са сићушним комадима камена. Ови мозаици су прецизног цртежа и сложених фигуралних композиција. Бисенија Терешченко ствара реалистичка ликовна дела која изненађују богатством и финоћом детаља.

Фотографска и уметничка дела, настала у ликовној колонији манастира Милешеве, славе његово трајање у духу савременог времена.

Извор: РТС и Блиц ■■

Благодарење у Дамаску

ДАМАСК (СИРИЈА)

Ослобођене монахиње

Монахиње из древног манастира Свете Текле у сиријском граду Малули, које су биле у заточеништву од 2. децембра 2013. године, ослобођене су 9. марта 2014. године. Монахиње су у децембру отели припадници побуњеничке групације Фронт Ал нусра, која је повезана са Ал каидом.

Према договору који је постигнут са отмичарима монахиња, у замену за монахиње сиријске власти су из затвора ослободиле групу исламских фундаменталиста. Није јасно колика је та група, јер су поједини медији пренели да је у замену за монахиње ослобођено 150 екстремиста, док су неке агенције известили о ослобађању 25 припадника сиријских паравојних група.

Поводом ослобођења монахиња, у Храму Часног Крста у Дамаску одржан је чин благодарења. Овој свечаности присуствовали су архијереји Антиохијске Патријаршије, представници других вера и велики број људи.

Судбина двојице отетих сиријских архијереја, које је киднаповала једна од наоружаних исламистичких група, и даље је непозната.

Извор: <http://www.zica.org.rs>

РИЗАЛ (ФИЛИПИНИ)

Нова православна црква

Црква Успења Пресвете Богородице на Филипинима, у оквиру Православне Архиепископије Аустралије, Новог Зеланда и Филипина, већ шест година делује као мисионарска црква.

Православна заједница користи цркву која је сазидана од песска, бамбуса и кокосовог дрвета.

МИНСТЕР (НЕМАЧКА)

Нови предстојатељ Немачке бискупске конференције

Дана 12. марта 2014. г. чланови Немачке бискупске конференције – 66 бискупа (од којих је 39 викарних бискупа) – на свом редовном заседању изабрали су свога новог председавајућег – кардинала Рајнхарда Маркса.

Минхенски кардинал Рајнхард Маркс (Reinhard Marx) рођен је 1953. г. у Вестфалији. Студирао је теологију и философију у Падерборну, Паризу, Минстеру и Бохуму. Доктор теологије је постао 1989. г. Бискуп Дегенхарт га је рукоположио 1979. г. у свештеника, а 1996. уследила је бискупска хиротонија. У Падерборну је деловао као викарни бискуп, до устоличења на трон бискупа Трира. Папа Бенедикт XVI га је у новембру 2007. г. поставио на место надбискупа Минхена и Фрајзинга, да би га 2010. произвео у кардинала и поверио му место председника Европске бискупске комисије COMECE. Папа Фрања га је 2013. укључио у један саветодавни гремијум Курије састављен од осморице кардинала из читавог света.

У канонском смислу, председавајући Бискупске конференције је само на челу тог радног тела, те у формалном смислу нема никакву извршну власт у оквиру 27 бискупија Немачке, већ је она сведена на посредничку улогу портпарола, почасни и номинални положај „првог међу једнакима“ (лат. *primus inter pares*).

Прошћојакон Зоран Андрић

Кардинал Рајнхард Маркс

Имају жељу да је реконструишу. Започели су радови, али даља изградња зависи од средстава која су неопходна за успешан завршетак радова.

Мисија се налази у удаљеној области у Ризалу на Филипинима. Мисија опслужује 65 породица од којих је већина испод линије сиромаштва.

Извор: OCP Cognate Page / сцц.срб

Манастирска црква на острву Мал

ХЕБРИДИ (ШКОТСКА)

Манастир Св. Нинијана и Кутберта

На Хебридима, архипелагу дугом око 200 километара који се налази поред западне обале Шкотске у Хебридском мору, на острву

Мал (Isle of Mull) налази се црква посвећена Св. Нинијану и Кутберту (Saints Ninian and Cuthbert), саграђена 1755. године. Ова црква је вероватно саграђена на месту раније средњовековне цркве, јер се манастирска црква на том месту први пут помиње у записима из 1561. године.

У скорој историји није успео план да се код ове цркве оснује римокатолички манастир. Римокатоличка заједница која је била сакупљена око ове цркве преселила се у континентални део Шкотске, а цркву поклонила Православној Цркви, уз услов да се крај цркве оснује православни манастир и да се црква користи као манастирска.

У садашњем тренутку, са благословом Митрополита Јосифа (првојерарха Румунске православне митрополије за Западно и Јужну Европу) започети су неопходни радови како би овде настао први православни манастир на Хебридима. Ово подразумева радове на

реконструкцији саме цркве и на изградњи монашких келија.

Договорено је да ће манастирска црква бити и даље посвећена Светим Нинијану и Кутберту, и да ће ово бити женски манастир. Више информација о манастиру може се наћи на веб-сајту ове свете обитељи – <http://mullmonastery.com>.

Извор: *OCP Cognate Page / сџ.срб*

МОСКВА (РУСИЈА)

Одликовање председнику Републике Српске

Његова Светост Патријарх московски и све Русије Г. Кирил предводио је 14. годишњу свечаност доделе награда „Патријарх Алексije II“ коју Међународна фондација јединства православних народа додељује за „осведочену делатност на јачању јединства православних народа, за унапређење и неговање хришћанских вредности у друштву“.

Добитници награде за 2013. годину су г. Милорад Додик, председник Републике Српске, председник Међународне друштвене организације „Дан крштења Русије“ (Международная общественная организация „День Крещения Руси“ – <http://dkr.kiev.ua>) О. В. Кривошеја (О. В. Кривошея) и председница Савеза православне омладине у Пољској (Bractwo Młodzieży Prawosławnej w Polsce – <http://bmp.cerkiew.pl>) Марта Цалпинска (Marta Całpińska). Одликованима је награде уручио Патријарх Кирил на свечаности одржаној у сали за одржавање црквених заседања при Храму Христа Спаситеља у Москви.

Председник Додик је рекао да је веома почаствован указаним

МИНХЕН (НЕМАЧКА)

Недеља православља

Свеправославна смотра хорова у Недељу православља, која се већ десети пут заредом одржава у Минхену – 10. Panorthodoxes Chortreffen zum Sonntag der Orthodoxie – изникла је кроз једнодеценијску традицију у духовни стуб заједништва многих Православних Цркава присутних у Минхену – Српске, Руске, Јелинске, Бугарске, Румунске, Грузијске, као и дохалкидонских Цркава – Коптске и Јерменско-апостолске.

Празник победе православља ове године је торжествено прослављен у Цркви Светих Новомученика и Исповедника Руских у Минхену. Посебност овог јубиларног, десетог сусрета састојала се у његовој делимично измењеној концепцији. У име овогодишњег домаћина, Руске Заграничне Цркве, Високопреосвећени Архиепископ берлински Марко дао је програму доминантан литургијски карактер тиме што је најпре служено вечерње богослужење са учешћем свих православних хорова, након кога је изведен концертни програм у коме су се неки од хорова представили изводећи по једну солистичку композицију. Хорови су наизменично појали антифоне, псалме, стихире, славословља, богородичне, сливајући се торжествено у истинско литургијско дисање.

Ове године су на овој јубиларној смотри учествовали хорови Јелинске, Руске (Московске Патријаршије и Руске Заграничне Цркве), Грузијске, Српске, Румунске и Бугарске Православне Цркве.

Вишеструкост језика и мелодија кроз које се прославља име Господње унутар православне васељене, као и разноликост и разуђеност фолклорних фасета, сведоче о раскошном духовном богатству које се о оваквим свечаним поводима изнедрава. Ова смотра хорова уједно је и свечано свеправославно сабрање, сусрет и дијалог различитих народа, чиме ова смотра добија посебну димензију духовног сусрета и сабора народа Божјег у једном од православних храмова у Минхену. Идеју за овакав вид прослављања догматског тријумфа иконољубља на Седмом васељенском сабору 843. г. потекла је са Института за православно богословље при Универзитету Лудвига Максимилијана у Минхену.

Пригодно послужење и агапе за сав присутни клир и парохијане православних црквених заједница у Минхену заокружили су овогодишњи јубиларни синаксис хорова у минхенској православној дијаспори.

Прошотођакон Зоран Андрић

признањем, које се додељује у координацији Руске Православне Цркве и Кабинета председника Русије.

Примивши награду, председник Милорад Додик је одржао говор у коме је посебно истакао: „Овде сам, прво, као председник Републике Српске чији народ гаји искрену љубав према Русији. Наша земља је претрпела такве огромне жртве да би остала православна, па се понекад поставља страшно питање: Није ли цена превисока? У таквим тренуцима осећам задовољство које ми говори да сва

жртвовања и залагања нису били узалудни. Наш Бог је Бог слободе. Наша вера у таквог Бога учинила нас је слободарским народом. Ако бисте ме запитали сада када је свет захваћен кризом у потпуности, шта је сврха и циљ живота за нас православне народе, ја бих без оклевања казао: слобода... Ова висока награда улива ми наду да ћемо заједно, у миру и у слози, у борби за процват и благостање нашег народа, очувати слободу и достојанство који су тако важни за нас...“

Извор: *Московска Патријаршија / сџ.срб*

У СИДНЕЈУ

Торжествена прослава

Недеља православља и ове године торжествено је обележена у Сиднеју међуправославним саслужењем недељне вечерње службе у грчкој Цркви Светог Николе у Мериквилу.

Началствовао је Архиепископ аустралијски Г. Стилијан из Васељенске Патријаршије, а саслуживали су Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Српске Православне Цркве Г. Иринеј и викарни Епископ аполонијски Г. Серафим из Васељенске Патријаршије као и бројно свештенство Васељенске, Српске и Антиохијске Патријаршије. Црква Светог Николе у Мериквилу, једна од највећих православних цркава у Сиднеју, била је испуњена верним народом различитих нација и језика, али једне заједничке вере.

На крају вечери, Архиепископ Стилијан срдачно је захвалио свима који су се окупили те вечери на заједничкој молитви и за заједничком трпезом, посебно издвојивши Епископа Иринеја. „Епископ Иринеј је изузетно вредан за међусобну сарадњу наше Цркве у Аустралији; у њему и његовој Цркви имамо велику подршку и ослонац“, истакао је Архиепископ.

Извор: Митрополија аустралијско-новозеландска

У МАНАСТИРУ КАОНА

Духовно сабрање

У петак друге недеље Часног Васкршњег поста, 14. марта Лета Господњег 2014, свештенство архије-

У ДОБОЈУ

Спомен-обиљежје Споменку Гостићу

По благослову Епископа зворничко-тузланског Г. Хризостома, 20. марта 2014. г. у порти Саборног спомен-храма Рођења Пресвете Богородице у Добоју постављено је и освећено спомен-обиљежје Споменку Гостићу и свим малољетним борцима који су своје животе уградили у темеље Републике Српске. Освећење је обавио архијерејски намјесник добојски протојереј-ставрофор Мирко Николић са свештенством добојских парохија.

Освећењу су присуствовали премијер Републике Српске гђа Жељка Цвијановић, министар рада и борачко-инвалидске заштите г. Петар Ђокић, представници бораčkih организација и многи други поштоваоци лика Споменка Гостића. Спомен-бисту израдио је академски вајар Бојан Микулић из Бања Луке која ће бити симбол страдања свих малољетних бораца који су своје животе уградили у темеље Републике Српске.

Споменку Гостић је најмлађи одликовани борац Републике Српске. Имао је свега петнаест година када је заједно са још шесторицом бораца погинуо 20. марта 1993. год. Рођен је 1978; као мали је остао без родитеља и живио код баке у селу Јовићи на Озрену близу Маглаја. Године 1992. граната је пред кућом убила баку са којом је живио. Остао је без игде икога, привио се уз војску чији борци су га штитили, хранили и бринули о њему колико су могли. Осјећао се пуноправним борцем ВРС чију је и униформу носио. Углавном је носио храну борцима на линију коњским колима којима је вјешто управљао. Два пута је био и лакше рањаван. У народу је постао познат када се крајем 1992. појавио и на телевизији, јер је репортеру РТС искрено и непосредно испричао своју причу. На исповијест сирочета које је силом прилика постало ратник реаговала је породица Срба која је из Француске стигла на Озрен носећи хуманитарну помоћ. Понудили су Споменку да иде с њима у Париз, да га усвоје, одгоје, помогну да се спаси рата. Споменко је то одбио ријечима: „Нећу да будем дезертер и да остављам свој народ кад је најгоре. Бићу овдје до краја, док не дочекамо мир и слободу, а онда, видећемо“. Споменку Гостић није дочекао крај рата. Погинуо је 20. марта 1993. од гранате испаљене са непријатељског положаја на село Јовиће на Озрену. На истом мјесту погинуло је још шест његових сабораца. Споменко је донио сљедовање хране, журећи да стигне кући, гдје је у пећи оставио хљеб да се пече. Посмртно је одликован Медаљом заслуга за народ.

Нека је малом, а у очима нашим великом Споменку вјечан помен и Бог душу да му настани у наручју Авраамовом, тамо гдје праведници обитавају и са свима светима уврсти. Амин!

Прошогереј Душко Негић

Извор: Епархија зворничко-тузланска

рејског намесништва посаво-тамнавског, са крстоносним протом Рајком Чолићем на челу, приступило је Светој тајни покајања у Светоархангелској каонској обитељи.

Благословом Епископа шабачког Г. Лаврентија, чин молепствија пред Свето покајање и исповест свештеника извршио је протојереј-

ставрофор Александар Степановић из Лешнице.

По завршеној Литургији и исповести свештеника, уследио је братски и радни састанак посаво-тамнавског намесништва. Поучним словом Владика је духовно охрабрио своје посленике на њиви Господњој.

Прошогрезвиштер Аца Гајић

Проф. др Гашо Кнежевић (1953–2014)

Четрнаестог марта 2014. године у Господу се упокојио др Гашо Кнежевић, професор Правног факултета у Београду.

Професор Гашо Кнежевић је, као министар просвете, потписао одговарајуће уредбе Владе Републике Србије о враћању верске наставе у основне и средње школе у Србији и повратку Православног богословског факултета Српске Православне Цркве у састав Универзитета у Београду.

Другог новембра 2001. године, на свечаности у Основној школи „Краљ Петар Први“ у Београду, у професору Кнежевићу се пројавио Дух Божи, и он је, у присуству блажене успомене Патријарха српског Павла, представника Цркава и верских заједница и покојног премијера Зорана Ђинђића, узео у руке школско звоно и, озарен радошћу Христовом, заједно са ђацима првацима, означио почетак првог часа веронауке.

Опело и сахрана покојном Гаши Кнежевићу одржани су 17. марта на Новом гробљу у Београду.

Бог нека душу прости покојном професору Гаши Кнежевићу! Вјечнаја памјат!

Извор: Епархија бачка

У БЕОГРАДУ

Радикални уметнички израз

У Београду је у Задужбини Илије М. Коларца 18. марта 2014. проф. др Давор Цалто одржао предавање на тему „Политички став, изазов за веру и/или (радикални) уметнички израз: случај Pussy riot“. У средишту излагања биле су изјаве чланица групе на завршници суђења које су послужиле као основ за разматрање односа између духовне и световне власти у Русији и начина на који се духовна власт и институције користе од стране државе, као и на који начин се оне идеологизују и да ли се то може оправдати из перспективе православне вере. Предавач је анализирао и ставове појединих интелектуалца о томе како се православна традиција може користити за оправдање поступака власти, али и као основ за грађанску непослушност и у сврху субверзивног политичког деловања.

У живој дискусији која је уследила прављене су и паралеле са савременим ситуацијом у Србији. Снимак целог предавања могуће је погледати на каналу: www.youtube.com/user/ifsocc.

Данко Сирахинић

НА КИМ

Напад на газдинство

Рано ујутро 18. марта 2014. пољопривредни радници Добротворне организације „Мајка девет Југовића“ дошавши на радно место затекли су узнемиравајући приказ. Наиме, у ноћи између 17. и 18. марта, непознати починиоци извршили су вандалски чин на црквеном имању у селу Могила на којем се налази башта за потребе народних кухиња на КиМ.

„Реч је о башти површине једног хектара и тридесет шест ари. Штета је велика, јер кад исечете најлон на пластенику, он мора да се промени, исечена је жица, уништен је расад који је требало ускоро да се засади. Украдени су пумпа и црева за наводњавање баште. Страшно је што се овакви напади на црквену имовину дешавају у тренутку када обежавамо 10 година од Мартовског погрома и молимо се да се немили догађаји више не понављају“, изјавила је председница ДО „Мајка девет Југовића“ Светлана Стевић.

Извор: Епархија рашко-џиризенска

ДОБРОЧИНСТВО

Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
www.dobrocinstvo.spc.rs

ЂЕЛИЈЕ... 07. април

ВАСКРС У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
10 - 24. април
13 - 20. април

ЛЕПАВИНА
11 - 13. април

МОРАВСКА СРБИЈА
12 - 13. април

ХИЛАНДАР
03 - 08. мај

ЦАРИГРАД - ИСТАНБУЛ
03 - 10. мај

БЕЧ 28. мај - 01. јун

ОСТРОГ
сваког викенда

У СРЕДЊОЕВРОПСКОЈ ЕПАРХИЈИ

Владичанска посета

Владика јегарски Порфирије је, са благословом Патријарха српског Г. Иринеја – администратора Епархије средњоевропске, посетио ову епархију.

Повод посете је двојак – семинар и исповест свештеника СПЦ који своју православну пастирску мисију врше на територији Савезне Републике Немачке. После јутарњег богослужења, Владика Порфирије је одржао предавање на тему „Болести зависности и излечење“. Сви свештенослужитељи Епархије средњоевропске присуствовали су и активно учествовали у раду дводневног семинара, не скривајући задовољство што су упознали начине приступа проблему болести зависности са којима се сусрећу у свом пастирском раду. У разговору је учествовао и бивши штићеник заједнице „Земља живих“, сада послушник манастира Ковиљ, брат Александар.

Света Архијерејска Литургија Пређеосвећених Дарова служена је у среду, 19. марта 2014. године.

Пројођакон Д. Божић

У ВРАЊУ

У војној капели

У касарни „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“ у Врању 19. марта је организован свечани испраћај контингента Војске Србије у мултинационалну операцију на Кипру. Четрдесет три припадника Војске Србије – вода из састава Четврте бригаде и патроле из састава Прве бригаде Копнене војске, наредних шест месеци учествоваће у мултинационалној операцији очувања мира на Кипру. Тим поводом у капели посвећеној Светом Атанасију Великом служена је Света Литургија Пређеосвећених Дарова и молебан за срећан пут. Свету Литургију служио је намесник манастира Св. Николе у Врању синђел Методије Марковић уз саслужење главног војног свештеника капетана Слађана Влајића.

Синђел Методије Марковић

БЕОГРАД

Концерт милосрђа

Усхићење, радост и дух заједништва су испунили све оне који су присуствовали и учествовали у добротворном концерту Верског добротворног старатељства који је био одржан у Звездара театру 23. марта у циљу прикупљања средстава за Црквену народну кухињу.

Не само да се тражила карта више него смо добили и уверења да

30. годишњица матуре свршених богослова 1979–1984. из Богословије Света Три Јерарха

Генерација свршених богослова 1979–1984. из Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка прославиће на Духовски уторак, 10. јуна 2014. године, јубиларну 30-годишњицу матуре.

Прослава ће се одржати у манастиру Крка.

Позивамо све наше колеге – бивше ученике ове богословије, да се одазову позиву и да сви заједно посетимо место одакле смо кренули у свет.

За информације око организовања прославе можете се обратити:

Проти Споменку Грујићу +381 63 33 55 94 // Проти Драгану Предићу +381 64 800 1 800 // Проти Душану Чавки +381 64 370 4 506

овакав концерт треба што пре поновити. Тај утисак су делили и учесници који су на крају концерта, после надахнутог слова нашег Патријарха, из његове руке на дар добили захвалницу и икону Пресвете Богородице Млекопитатељнице, заштитнице Верског добротворног старатељства.

Бранко Станковић, аутор емисије „Квадратура круга“, у паузама између наступа Дивне Љубојевић, Небојше Мاستиловића, групе „Чалгија“, Данице Крстић, Лене Ковачевић и Бајаге, на њему својствен и аутентичан начин, изложио је ретроспективу досадашњег рада Црквене народне кухиње.

Он је, уз помоћ светлописа који су се смењивали на платну, дочарао и на кратко нас пренео у тренутке живота и рада Црквене кухиње. На крају концерта, наш познати глумац Небојша Миловановић, прочитавши продуховљеном интерпретацијом причу из *Сћаречника*, успео је да, по сведочењу гостију, разгори пламен вере у срцима. Највећа потврда искрености емоција свих учесника и успешности концерта су осмеси али и понека суза на лицима гледалаца.

Многи гости концерта су осетили да је прилог који су дали куповином карте мали и мало по мало су напунили нашу сада већ препознатљиву кутију прилога.

Богу хвала, свим учесницима и свим људима добре воље који су допринели овој духовној радости и укрепљењу у ове дане Васкршњег поста.

Из канцеларије ВДС-а

Сећање на јереја Милана Томића

Ових дана навршава се година од упокојења јереја Милана Томића, пароха велућског при манастиру Ваведења Пресвете Богородице у Велућу, Епархија крушевачка.

Рођен 14. марта 1956. у Глободеру, завршио је петоразредну Богословију Св. Три Јерарха у манастиру Крка, а јуна 1981. га је рукоположио у чин презвитера Епископ жички Стефан (Боца) у манастиру Велућу. Потом је постављен на парохију велућску при манастиру Велућу, где је остао до свог упокојења 29. априла 2013. г. Врлине вере, наде и љубави красиле су о. Милана. Помагале су му да преброди све животне буре и да у дугој и тешкој болести издржи до краја.

Од о. Милана никада се није могло чути да је некога осудио. Његова добронамерност и уздржаност од сваке осуде плениле су све оне који су га познавали. Верујемо да је о. Милан са радосћу похитао у сретање Господу, јер је испунио јеванђелске речи: „Не судите, да вам се не суди“ (Мт. 7, 1).

*Игуманија манастира Велућа
Монахиња Теодора (Сисајевић)*

Албум сећања на наше претке из Првог светског рата

Аλμπουμ τιμής στους πατρώονικούς μας από το Πρώτο παγκόσμιο πόλεμο
Album à la mémoire de nos ancêtres de la Première Guerre mondiale
Книга памяти поколений Первой мировой войны
Commemorative Album of our Ancestors from World War I
Album der Erinnerung an unsere Vorfahren aus dem ersten Weltkrieg

Савез потомака ратника Србије 1912-1920.

у сарадњи са
Канцеларијом за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Владе Републике Србије
у циљу обележавања сто година Првог светског рата
упућује:

ЈАВНИ ПОЗИВ ГРАЂАНИМА СРБИЈЕ И СРБИМА У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ ЗА ДОСТАВЉАЊЕ ФОТОГРАФИЈА И ОСТАЛИХ ДОКУМЕНАТА ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

и учешће у стварању
Албума сећања на наше претке из Првог светског рата

ОЖИВИМО СЕЋАЊА, ОСВЕЖИМО ПАМЋЕЊЕ, ПОМОЗИМО ИСТОРИЈИ

Учините видљивим дух и дело ваших славних предака учесника Првог светског рата.
Учествујте у стварању Албума сећања на наше претке из Првог светског рата.
Уколико поседујете фотографије, аутобиографске списе, дневнике, писма војника, разгледнице и друга
документа од историјског значаја као сведочанства догађаја
из периода Првог светског рата скенирана документа доставите на веб адресу:

с л а в н и м - п р е ц и м а . с р б

Овај јединствени веб портал биће отворен за пријем ваших докумената од

19. марта – 30. априла 2014. године

Постаните сведоци векова славне прошлости наших предака.
Извуците из албума фотографије својих предака, из фиока
споменице и дневнике, из срца дедове и прадедове,
и учините их видљивим творцима наше историје.

Историја нас обавезује и позива да сачувамо успомене и сећања
на велике године српског народа 1914-1918. и улогу сваког појединца у њему,
негујући љубав, хуманост, част, рад, стваралаштво и опште добро као личну одговорност
за будућност наших потомака.

Туристичка
организација
Београда

Tourist
Organization
of Belgrade

Istorija

ORION
telekom

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина**

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звон 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

- **Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;**
- **Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.**

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atSPACE.com;

szeljko7@gmail.com

065/920 5 851 ; 064/20 80 145

Помозите и ви обнову Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на КиМ – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЏБЕНИЦА		Шифра претплате (попуњава служба претплате)		Претплаћујем се на следеће часописе (означите жељени часопис и начин претплате)	
Име и презиме наручиоца:		ПТТ број и град:			
Адреса:		Држава, епархија:			
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)		
	Србија	Иностранство			
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом		
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом		
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом		
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом		
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом		
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом		
Свешосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом		
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом		
Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија					